Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
VERICA TRSTENJAK
prednesené 14. februára 2012 [1]

**Vec C-618/10**

**Banco Español de Crédito, SA,**
**proti**
**Joaquínovi Calderónovi Caminovi**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Audiencia Provincial de Barcelona (Španielsko)]

„Ochrana spotrebiteľa — Smernica 93/13/EHS — Článok 6 ods. 1 — Zmluvy o spotrebiteľskom úvere — Sadzba úrokov z omeškania — Nekalé zmluvné podmienky — Vnútroštátne občianske procesné právo — Konanie o platobnom rozkaze — Právomoc vnútroštátneho súdu v rámci konania o platobnom rozkaze ex offo a a limine rozhodnúť o nezáväznosti podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, a zmeniť ju — Nariadenie (ES) č. 1896/2006 — Európske konanie o platobnom rozkaze — Smernica 2008/48/ES — Článok 30 — Časová pôsobnosť — Smernica 87/102/EHS — Články 6 a 7 — Vecná pôsobnosť — Procesná autonómia členských štátov“

Obsah

I – Úvod ..... 3

II – Normatívny rámec ..... 4

A – Právo Únie ..... 4

B – Vnútroštátne právo ..... 5

III – Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky ..... 6

IV – Konanie pred Súdnym dvorom ..... 7

V – Hlavné tvrdenia účastníkov konania ..... 7

VI – Právne posúdenie ..... 8

A – Úvodné poznámky ..... 8

1 — Jazyk prednesu: nemčina.
Jazyk konania: španielčina.

B – O prvej prejudiciálnej otázke ..... 9

1. O úlohe vnútroštátneho súdu pri zakazovaní nekalých zmluvných podmienok podľa judikatúry Súdneho dvora ..... 9

2. Uplatniteľnosť zásad judikatúry na situáciu vo veci samej ..... 10

a) Prístup Súdneho dvora v rozsudku Pénzügyi ..... 10

b) Argumenty proti uplatneniu tejto judikatúry na vec samu ..... 11

i) Porovnanie s vecou Pénzügyi ..... 11

– Odlišná procesná situácia ..... 11

– Iný druh zmluvnej podmienky ..... 12

– Záver ..... 14

ii) Následky uplatnenia na konanie o platobnom rozkaze ..... 14

– Zásadná zmena fungovania konania o platobnom rozkaze ..... 14

– Zlučiteľnosť so zásadou procesnej autonómie ..... 16

3. Závery ..... 22

a) Neexistujúca povinnosť vyplývajúca z práva Únie vykonať preskúmanie ex offo a a limine v rámci konania o platobnom rozkaze ..... 22

b) Právomoc členských štátov prijať prísnejšie ustanovenia ..... 23

C – O druhej prejudiciálnej otázke ..... 23

D – O tretej prejudiciálnej otázke ..... 25

E – O štvrtej a piatej prejudiciálnej otázke ..... 26

F – O šiestej prejudiciálnej otázke ..... 28

VII – Návrh ..... 29

## I – Úvod

1. Predmetom tejto veci je návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podľa článku 267 ZFEÚ predložil Audiencia Provincial de Barcelona (ďalej len „vnútroštátny súd“), ktorým Súdnemu dvoru kladie niekoľko otázok týkajúcich sa výkladu smernice 93/13/EHS [2], smernice 2009/22/ES [3], nariadenia (ES) č. 1896/2006 [4], smernice 2008/48/ES [5] a smernice 2005/29/ES [6].

2. Dôvodom návrhu na začatie prejudiciálneho konania je právny spor medzi spoločnosťou Banco Español de Crédito, SA (ďalej len „žalobkyňa vo veci samej“), a Joaquínom Calderónom Caminom (ďalej len „žalovaný vo veci samej“) vo veci splatenia úveru vrátane úrokov z omeškania. Žalobkyňa vo veci samej, ktorá svoje požiadavky pôvodne uplatnila prostredníctvom vnútroštátneho platobného rozkazu, teraz súdnou cestou napáda uznesenie, ktorým sa *ex offo* a *a limine* zrušila zmluvná podmienka týkajúca sa úrokov z omeškania vo výške 29 %, úroková sadzba sa znížila na 19 % a žalobkyni bola uložená povinnosť predložiť pred ďalším prejednaním žaloby nový výpočet úrokov.

3. Predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania je určiť, či v súlade s právom Únie vnútroštátny súd musí pri posudzovaní prípustnosti občianskoprávnej žaloby *ex offo* preskúmať, či sú vopred naformulované zmluvné podmienky týkajúce sa úrokov z omeškania v zmluve o spotrebiteľskom úvere nekalé, a žiadať zmenu ich obsahu. Vnútroštátny súd tiež kladie niekoľko otázok týkajúcich sa žalôb, ktoré finančná inštitúcia môže z hľadiska platného práva Únie podať v prípade nesplácania úveru.

4. V oblasti práva Únie týkajúcej sa ochrany spotrebiteľa v súčasnosti došlo k viacerým legislatívnym zmenám, ktoré svedčia o snahe Komisie o konsolidáciu, ako aj modernizáciu dosiahnutého acquis communautaire. Smernica 93/13 bola teda v niekoľkých bodoch zmenená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov [7], ktorá spočíva na úplnej harmonizácii vnútroštátnych ustanovení na ochranu spotrebiteľa [8]. Komisia okrem toho vo svojom návrhu z 11. októbra 2011 na prijatie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom

2 — Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

3 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/22/ES z 23. apríla 2009 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. EÚ L 110, s. 30).

4 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze (Ú. v. EÚ L 399, s. 1).

5 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, s. 66).

6 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (Ú. v. EÚ L 149, s. 22).

7 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, s. 64). Podľa článku 28 ods. 1 sú členské štáty do 13. decembra 2013 povinné smernicu prebrať do svojho vnútroštátneho práva.

8 — Článok 32 smernice 2011/83, ktorý bol do smernice 93/13 doplnený ako článok 8a, ukladá členským štátom povinnosť informovať Komisiu o prijatí špecifických vnútroštátnych predpisoch v určitých oblastiach, a to vzhľadom na rozšírenie rozsahu hmotnej kontroly podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13, ako aj na zavedenie vnútroštátnych zoznamov so zmluvnými podmienkami považovanými za nekalé.

európskom kúpnom práve [9] začala legislatívny projekt, ktorý v budúcnosti umožní uplatniť túto právnu úpravu na cezhraničné kúpne zmluvy, ak sa na tom zmluvné strany výslovne dohodnú [10]. Aj keď tieto právne akty z časového hľadiska nie sú uplatniteľné vo veci samej, jednoznačne rozhodujúco ovplyvnia ďalší vývoj v oblasti práva týkajúceho sa ochrany spotrebiteľa.

## II – Normatívny rámec

### A – *Právo Únie*

5. Podľa článku 1 ods. 1 je cieľom smernice 93/13 aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa týkajú nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

6. Článok 3 smernice stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky, najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

…“

7. Príloha uvedenej smernice obsahuje zoznam podmienok, ktoré sa môžu podľa článku 3 ods. 3 považovať za nekalé:

„1. Podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

…

e) požadovať od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako náhradu;

…“

9 — Návrh Komisie z 11. októbra 2011 na prijatie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom európskom kúpnom práve [KOM(2011) 635 v konečnom znení].

10 — Snahy Komisie o vytvorenie európskeho zmluvného právneho nástroja sa v posledných rokoch zintenzívnili. Oznámenie Komisie „Koherentné európske zmluvné právo – akčný plán“, predložené v roku 2003, navrhlo vypracovať „Spoločný referenčný rámec“ ako fakultatívny nástroj, ktorý mal obsahovať spoločné pravidlá a spoločnú terminológiu európskeho zmluvného práva. V nasledujúcom období Study Group on a European Civil Code ako medzinárodná sieť vedcov vypracovala akademický návrh spoločného referenčného rámca (Common Frame of Reference – CFR), pričom sa vychádzalo z „Principles of European Contract Law“ (PECL), ktoré boli vypracované v rámci tzv. Komisie Lando. Na základe rýchto prípravných prác zriadila Európska komisia v apríli 2010 skupinu odborníkov v oblasti Spoločného referenčného rámca európskeho zmluvného práva, ktorí 3. mája 2011 predložili štúdiu vykonateľnosti. O snahách o vytvorenie európskeho zákonníka o právach spotrebiteľa pozri LANDO, O.: On a European Contract Law for Consumers and Businesses – Future Perspectives. In: *Towards a European Contract Law*. Ed. R. SCHULZE, J. STUYCK. München 2011, s. 203 a nasl., a MAZEAUD, D.: Unfairness and Non-negotiated Term, in: c. d., s. 123; HESSELINK, M.: The Consumer Rights Directive and the CFR: two worlds apart?. In: *European review of contract law*. Zv. 5, 2009, č. 3, s. 290; ZIMMERMANN, R.: The present state of European private law. In: *The American journal of comparative law*. Zv. 57, 2009, č. 2, s. 479.

8. Článok 4 ods. 1 smernice znie takto:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

9. Článok 6 ods. 1 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

…“

10. V zmysle článku 7 ods. 1:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

B – *Vnútroštátne právo*

11. V španielskom práve bola ochrana spotrebiteľa pred nekalými zmluvnými podmienkami pôvodne zabezpečená v Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios [11] (všeobecný zákon 26/1984 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov z 19. júla 1984, ďalej len „zákon 26/1984“). Tento zákon bol neskôr nahradený Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación [12] (zákon 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach z 13. apríla 1998, ďalej len „zákon 7/1998“), ktorý prebral smernicu 93/13 do vnútroštátneho práva. Prostredníctvom Real Decreto Legislativo 1/2007 [13] zo 16. novembra 2007 (ďalej len „RDL 1/2007“) bol napokon prijatý všeobecný zákon o ochrane spotrebiteľov a užívateľov vo svojom novom znení.

12. Článok 83 RDL 1/2007 stanovuje právne následky, ktoré vyplývajú z rozhodnutia o nekalej povahe zmluvnej podmienky. Je v ňom stanovené: „Nekalé zmluvné podmienky sú neplatné a považujú sa za nedohodnuté.“ Tento článok ďalej uvádza: „Neplatná časť zmluvy sa zmení podľa článku 1258 Občianskeho zákonníka a zásady dobrej viery. Súd, ktorý rozhodne o neplatnosti uvedených podmienok, na tieto účely zmluvu zmení a v prípade jej ďalšej existencie môže zmierniť práva a povinnosti zmluvných strán, ak spotrebiteľovi a užívateľovi vznikne výrazná škoda. Súd môže zmluvu vyhlásiť za neplatnú iba v prípade, že zmluvné podmienky, ktoré naďalej platia, vedú k nevyváženému postaveniu strán, ktoré nemožno odstrániť.“

13. Článok 1108 španielskeho Občianskeho zákonníka stanovuje, že ak povinnosť spočíva v zaplatení peňažnej sumy a dlžník sa omešká, náhrada škôd a nevýhod, ak nie je dohodnuté inak, spočíva v zaplatení dohodnutých úrokov a v prípade neexistencie dohody v zaplatení úrokovej sadzby stanovenej zákonom.

11 — BOE č. 176 z 24. júla 1984.

12 — BOE č. 89 zo 14. apríla 1998.

13 — BOE č. 287 z 30. novembra 2007.

14. Podľa článku 1258 španielskeho Občianskeho zákonníka sa zmluvy uzatvárajú prostredníctvom jednoduchej dohody a od tohto okamihu zaväzujú nielen k plneniu toho, čo je výslovne dohodnuté, ale aj k všetkým následkom, ktoré na základe dobrej viery zodpovedajú obchodným zvyklostiam a zákonu.

## III – Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

15. Dňa 28. mája 2007 uzatvorili účastníci konania vo veci samej zmluvu o úvere vo výške 30 000 eur na účely nadobudnutia motorového vozidla. Ako konkrétne vyplýva z uznesenia o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ročná percentuálna miera nákladov predstavovala 8,890 %, nominálna úroková sadzba 7,950 % a úroky z omeškania predstavovali 29 %. Napriek tomu, že úver bol splatný až 5. júna 2014, začala žalobkyňa predčasne vymáhať svoje pohľadávky z dôvodu, že žalovaný nezaplatil všetky z pôvodne dohodnutých 67 splátok.

16. Dňa 8. januára 2009 žalobkyňa podala prostredníctvom konania o platobnom rozkaze žalobu, ktorou sa domáha zaplatenia 29 381,95 eura, zmluvných úrokov a trov konania. Dňa 21. januára 2010 vydal Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell uznesenie, v ktorom zrušil podmienku týkajúcu sa úrokov omeškania v úverovej zmluve, stanovil úroky z omeškania vo výške 19 % a vyzval žalobkyňu, aby so zreteľom na toto uznesenie predložila nový výpočet úrokov za rovnaké obdobie. Súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že zmluvná podmienka týkajúca sa úrokov z omeškania je nekalá. Na základe kogentnej povahy posudzovaných predpisov má totiž súd aj v rámci konania o platobnom rozkaze právomoc *ex offo* rozhodnúť o zrušení.

17. Žalobkyňa vo veci samej podala proti tomuto uzneseniu odvolanie na vnútroštátny súd, pričom sa odvolala na nevyhnutnosť efektívnej právnej ochrany a v zásade uviedla, že preskúmanie dohodnutej sadzby úrokov z omeškania *ex offo* je neprípustné a môže byť vykonané až po podaní príslušnej námietky žalovaným.

18. Vnútroštátny súd považuje na rozhodnutie v spore za potrebné požiadať o výklad práva Únie. Súd predkladajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania si kladie najmä otázku, či má vnútroštátny súd vzhľadom na požiadavky práva Únie možnosť v rámci konania o platobnom rozkaze *ex offo* a *a limine* rozhodnúť o neplatnosti zmluvnej podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, alebo či je naopak povinný prenechať stranám, aby sa na súde dovolávali neplatnosti takejto zmluvnej podmienky, pokiaľ výnimočne nejde o zmluvné podmienky, ktoré jednoznačne porušujú kogentné ustanovenia alebo určité zákazy. Z tohto dôvodu konanie prerušil a Súdnemu dvoru položil tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je v rozpore s právom Spoločenstva, najmä s právom týkajúcim sa ochrany spotrebiteľov, ak vnútroštátny súd *a limine* alebo v ktorejkoľvek fáze konania *ex offo* nerozhodne o tom, či je zmluvná podmienka týkajúca sa úroku z omeškania (v tomto prípade 29 %) v prípade zmluvy o spotrebiteľskom úvere neplatná a či ju možno zmeniť? Môže súd bez toho, aby tým ohrozil práva spotrebiteľa [priznané] právom Spoločenstva, rozhodnúť, že akékoľvek preskúmanie takej zmluvnej podmienky vykoná až na základe návrhu dlžníka (prostredníctvom vhodnej procesnej námietky)?

2. Ako treba v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS a článkom 2 smernice 2009/22/EHS vykladať článok 83 Real Decreto Legislativo 1/2007 [predtým článok 8 všeobecného zákona 26 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov z 19. júla 1984 (Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios)]? Aký je v tomto ohľade rozsah pôsobnosti článku 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS, keď stanovuje, aby neprimerané zmluvné podmienky ‚neboli záväzné pre spotrebiteľa‘?

3. Možno vylúčiť súdne preskúmanie *ex offo* a *a limine*, ak žalobkyňa vo svojom návrhu jednoznačne uvedie výšku úrokov z omeškania, výšku pohľadávky vrátane istiny a úroku, zmluvných pokút a nákladov, úrokovú sadzbu a obdobie, za ktoré sa požaduje úrok (alebo vyhlásenie, že k istine sa podľa práva členského štátu pôvodu automaticky pripisuje úrok zo zákona), predmet sporu vrátane opisu okolností, na ktoré sa žalobkyňa odvoláva ako na základ pohľadávky, a požadovaný úrok, kde jasne uvedie, či ide o zákonný alebo dohodnutý úrok, kapitalizáciu úroku alebo úverovú úrokovú sadzbu, skutočnosť, či ju vypočítala žalobkyňa, a počet percentuálnych bodov prevyšujúcich základnú sadzbu Európskej centrálnej banky, ako sa uvádza v nariadení Spoločenstva o európskom platobnom rozkaze?

4. V prípade, že neexistujú vykonávacie predpisy, vyžaduje článok 5 [ods. 1] písm. l) a m), článok 6 a článok 10 [ods. 2] písm. l) smernice 2008/48/ES, keď odkazujú na ‚spôsob jej úpravy', aby finančná inštitúcia v zmluve osobitne uviedla a zdôraznila (spôsobom odlišným od zvyšnej časti textu) ako informáciu ‚pred uzavretím zmluvy' úrokovú sadzbu pre prípad oneskorených platieb platnú v čase uzavretia zmluvy a ďalšie aspekty, ktoré treba zohľadniť pri jej stanovení (finančné náklady, náklady na vymáhanie atď.), a uviedla aj upozornenie na dôsledky spojené s týmito finančnými aspektmi?

5. Zahŕňa článok 6 ods. 2 smernice 2008/48/EHS povinnosť oznámiť predčasné vypovedanie zmluvy o úvere alebo pôžičke, pokiaľ to vedie k platbám úrokov z omeškania? Uplatňuje sa zásada zákazu bezdôvodného obohatenia uvedená v článku 7 smernice 2008/48/EHS v prípade, keď sa finančná inštitúcia snaží získať späť nielen vec (dlžný kapitál), ale aj neprimerane vysoké úroky z omeškania?

6. Môže súd, ak neexistuje vykonávací predpis a s prihliadnutím na článok 11 ods. 2 smernice 2005/29/ES, aj *ex offo* rozhodnúť, že zmluvná podmienka týkajúca sa úrokov z omeškania predstavuje nekalú praktiku?"

## IV – Konanie pred Súdnym dvorom

19. Návrh na začatie prejudiciálneho konania z 29. novembra 2010 bol kancelárii Súdneho dvora doručený 29. decembra 2010.

20. Písomné pripomienky predložili žalobkyňa vo veci samej, vláda Španielskeho kráľovstva, vláda Spolkovej republiky Nemecko, ako aj Európska komisia v lehote stanovenej v článku 23 Štatútu Súdneho dvora.

21. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 1. decembra 2011, sa zúčastnili splnomocnení zástupcovia žalobkyne vo veci samej, vlády Španielskeho kráľovstva a vlády Spolkovej republiky Nemecko, ako aj Komisie, aby predniesli svoje pripomienky.

## V – Hlavné tvrdenia účastníkov konania

22. Tvrdenia účastníkov konania sa v relevantnom rozsahu uvedú v rámci preskúmania jednotlivých právnych otázok.

## VI – Právne posúdenie

### A – *Úvodné poznámky*

23. Dôvodom, prečo dlžník nezaplatí peňažnú pohľadávku smerujúcu proti nemu, nemusí byť vždy skutočnosť, že vznesie vecné námietky voči tejto pohľadávke. Dlžník často jednoducho platiť nechce alebo nemôže. V takýchto prípadoch z hľadiska veriteľa nebude mať veľký význam, aby proti tomuto dlžníkovi začal súdne konanie smerujúce k zisteniu skutkových a právnych okolností.[14] Skôr bude hľadať jednoduchšie a lacnejšie spôsoby na získanie exekučného titulu. Viaceré členské štáty zohľadnili požiadavku zjednodušeného spôsobu na uplatnenie právneho nároku tým, že vo svojich občianskych súdnych poriadkoch zaviedli rozličné osobitné konania na vymáhanie peňažných pohľadávok[15], ktorých forma a praktický význam sa však v jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkoch môže výrazne líšiť[16].

24. Z dôvodu rozsiahlej formalizácie týchto konaní medzitým sa v záujme odbremenenia súdov v niektorých právnych poriadkoch napríklad preniesla zodpovednosť za tieto konania na súdnych úradníkov s príslušným právnickým vzdelaním, napr. na vyšších súdnych úradníkov alebo pomocných súdnych úradníkov[17], zatiaľ čo iné právne poriadky zachovávajú výlučnú zodpovednosť sudcov[18]. Okrem toho viedla požiadavka jednoduchšej a rýchlejšej vymožiteľnosti práva k tomu, že niektoré právne poriadky prijali odchýlky od zásadných pravidiel občianskeho konania, napríklad pokiaľ ide o vypočutie účastníkov konania alebo o uplatniteľnú mieru rozlišovania a dokazovania (preskúmanie vierohodnosti a prípustnosti) uplatňovanej pohľadávky[19].

25. V prospech snahy normotvorcu o vecné riešenie sporu medzi zrýchlenou vymožiteľnosťou práva na jednej strane a zachovaním procesných záruk na strane druhej svedčí na úrovni Únie nariadenie č. 1896/2006, ktoré súbežne s vnútroštátnymi konaniami zaviedlo konanie o európskom platobnom rozkaze v cezhraničných veciach týkajúcich sa občianskeho a obchodného práva Toto konanie o európskom platobnom rozkaze je založené na skúsenostiach členských štátov so zaobchádzaním s takýmito zjednodušenými konaniami, keďže prebralo viaceré riešenia, ktoré sa osvedčili na

14 — Pozri GRUBER, U.: *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht – Kommentar*. Ed. T. RAUSCHER. München 2010, s. 274, bod 1.

15 — Všetky členské štáty sa usilujú o vyriešenie problému týkajúceho sa vymáhania množstva nesporných pohľadávok súdnou cestou z vlastného pohľadu v rámci právnych tradícií a konaní. Jednotlivé spôsoby riešenia sa veľmi líšia tak z technického hľadiska, ako aj vzhľadom na úspech. V niektorých členských štátoch sú najdôležitejšími procesnými nástrojmi v zaobchádzaní s pohľadávkami, ktoré nie sú predmetom sporu, rozsudky v neprítomnosti, v rámci riadneho občianskeho procesu stanovené osobitné súhrnné konania alebo dokonca predbežné opatrenia, ktoré sú z hľadiska svojich účinkov takmer definitívne, keďže v praxi vo väčšine prípadov nedochádza k hlavnému pojednávaniu. V niektorých členských štátoch sa konanie o platobnom rozkaze ukázalo ako mimoriadne účinné na dosiahnutie rýchleho a cenovo výhodného vymáhania pohľadávok, o ktorých sa možno domnievať, že ostanú nenapadnuté. Pôvodne takéto konanie v občianskom súdnom poriadku poznalo jedenásť členských štátov (Rakúsko, Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Taliansko, Luxembursko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko). Francúzske „injonction de payer“ a nemecké „Mahnverfahren“ sú najznámejšie prípady. V roku 1999 podobné konanie zaviedlo aj Španielsko („proceso monitorio“) [pozri Zelenú knihu Komisie z 12. decembra 2002 o konaní o európskom platobnom rozkaze a o opatreniach na jednoduchšie a rýchlejšie vyriešenie sporov týkajúcich sa nízkych hodnôt, KOM(2002) 746 v konečnom znení]. Tento vývoj preukazuje, že tento druh konania sa v Európskej únii teší čoraz väčšej obľube.

16 — Pozri HESS, B.: *Europäisches Zivilprozessrecht*. Heidelberg 2010, s. 556, § 10, bod 40.

17 — Pozri napríklad k právnej úprave príslušnosti v Nemecku PRÜTTING, H., a GEHRLEIN, M., *ZPO – Kommentar*, 2. Aufl., Köln 2010, S. 1455, § 689, bod 2; ZEISS, W., a SCHREIBER, K., *Zivilprozessrecht*, 10. vydanie, s. 305, v Rakúsku RECHBERGER, W., a SIMOTTA, D.-A., *Grundriss des österreichischen Zivilprozessrechts*, Viedeň 2003, s. 302, bod 515/3, a v Španielsku ALONSO CRESPO, E., „Algunos medios preventivos o alternativos del proceso civil atribuidos al secretario judicial“, *Estudios jurídicos*, 2004, s. 6687, a RODRÍGEZ TIRADO, A. M., *Las funciones procesales del Secretario judicial*, Barcelona 2001, ktorí sa zaoberajú postavením nemeckého a rakúskeho *Rechtspfleger* (vyšší súdny úradník) a španielského *secretario judicial* v rámci justičnej správy.

18 — Pozri napríklad o právnej úprave príslušnosti vo Francúzsku GUINCHARD, S.: *Droit et pratique de la procédure civile*. Paris 2004, s. 629, a v Taliansku DE STEFANO, A.: *Procedura Civile*. Milano 2010, s. 662, bod 5144.

19 — Ako uvádza SUJECKI, B.: Das Europäische Mahnverfahren. In: *Neue Juristische Wochenschrift*. 2007, s. 1625, na príklade znenia článku 8 nariadenia č. 1896/2006, ktoré si vyžaduje výklad, podľa ktorého má obmedzený rozsah preskúmania umožniť preskúmanie súdnym úradníkom nachádzajúcim sa v hierarchii pod sudcom, netreba vykonať preskúmanie dôvodnosti, ale zároveň sa majú odmietnuť zjavne nedôvodné pohľadávky. S takýmto rozsahom preskúmania okrem toho možno vykonať úplne automatizované preskúmanie návrhov na vydanie platobného rozkazu, čím by malo konanie o platobnom rozkaze žiaduci účinok racionalizácie a zníženia zaťaženia súdov.

vnútroštátnej úrovni. Patrí k tomu napríklad priznanie možnosti podať námietku v prípade, že chce odporca napadnúť platobný rozkaz, pričom v takomto prípade, podobne ako vo väčšine vnútroštátnych konaní o platobnom rozkaze [20], sa v konaní pokračuje pred súdom podľa pravidiel riadneho občianskeho súdneho poriadku [21].

26. Ústredným bodom v tejto veci je španielske konanie o platobnom rozkaze týkajúce sa vymáhania peňažných pohľadávok („proceso monitorio“), ktoré vykazuje viaceré z vyššie uvedených typických znakov. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd na úvod pýta, aké požiadavky vyplývajúce z práva Únie musí spĺňať vnútroštátne súdne konanie na vymáhanie peňažných pohľadávok v súvislosti so svojou úpravou, aby bol spotrebiteľ účinne ochránený pred pohľadávkami založenými na nekalých podmienkach v zmluvách o spotrebiteľskom úvere. Konkrétne ide o prípadnú povinnosť vnútroštátneho súdu vyplývajúcu z práva Únie, aby aj v rámci konania o platobnom rozkaze *ex offo* a *a limine* rozhodol o nezáväznosti nekalej podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere bez toho, aby nekalú povahu tejto podmienky podmienil procesným úkonom dlžníka.

27. Citlivá povaha tejto otázky vyplýva nielen zo skutočnosti, že posúdenie prípadnej nekalej povahy zmluvnej podmienky v zásade vyžaduje rozsiahle posúdenie zmluvných práv a povinností vnútroštátnym súdom, ktoré sa obvykle v rámci konania o platobnom rozkaze nevykonáva. V prípade, že by Súdny dvor stanovil takúto povinnosť vyplývajúcu z práva Únie, malo by to v konečnom dôsledku za následok, že vnútroštátny normotvorca by bol donútený prijať rozsiahle zmeny vo svojom občianskom súdnom poriadku na splnenie požiadaviek práva Únie. Zároveň by však musel zabezpečiť, že vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze nestratí účinnosť a naďalej zostane zachované ako nástroj jednoduchej a ekonomicky výhodnej vymožiteľnosti práva. [22] Vzhľadom na skutočnosť, že táto otázka vykazuje osobitnú relevantnosť a odpoveď, ktorú Súdny dvor poskytne, môže mať rozsiahle dôsledky pre občianske súdne poriadky členských štátov, bude mať v mojom preskúmaní mimoriadny význam.

## B – *O prvej prejudiciálnej otázke*

28. Prejudiciálna otázka je formulovaná široko („v *ktorejkoľvek* fáze konania“), čo by mohlo viesť k domnienke, že vnútroštátnemu súdu ide o všeobecné objasnenie právomoci vnútroštátneho občianskeho súdu v prípade zakázania nekalých podmienok. Takéto pochopenie prejudiciálnej otázky by však nezohľadnilo skutočnosť, že Súdny dvor sa k tejto problematike dostatočne vyjadril už vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 6 ods. 1 smernice 93/13. Pri rozumnom posudzovaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania pri zohľadnení osobitných okolností veci samej však treba naopak vychádzať z toho, že vnútroštátny súd chce zistiť, či sú zásady vyplývajúce z judikatúry, ktorú Súdny dvor vyvinul v oblasti ochrany spotrebiteľa, rovnako uplatniteľné na vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze. Predtým, ako sa tejto otázke budem venovať, sa však zdá potrebné tieto zásady judikatúry v krátkosti pripomenúť.

### 1. O úlohe vnútroštátneho súdu pri zakazovaní nekalých zmluvných podmienok podľa judikatúry Súdneho dvora

29. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora vychádza ochranný systém vytvorený smernicou 93/13 z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a na základe tejto situácie pristúpi na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať

20 — O právnej úprave vo Francúzsku pozri GUINCHARD, S.: c. d., s. 631, v Nemecku ZEISS, W., SCHREIBER, K.: c. d., s. 306, bod 779, v Rakúsku RECHBERGER, W., SIMOTTA, D.-A.: c. d., s. 304, bod 515/7, a v Taliansku DE STEFANO, A.: c. d., s. 671, bod 5210.

21 — Pozri GRUBER, U.: c. d., s. 275, bod 3, ktorý poukazuje na to, že konanie podľa nariadenia č. 1896/2006 je založené na rovnakých základných predstavách ako vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze. Veriteľ má v jednoduchom, rýchlom a finančne nenáročnom konaní získať exekučný titul. Konanie sa zmení na riadne občianske konanie iba v prípade, že sa dlžník začne brániť.

22 — Pozri ALONSO CRESPO, E.: c. d., s. 6687; RECHBERGER, W., SIMOTTA, D.-A.: c. d., s. 301, bod 515/2, ktorí odkazujú na výhody finančne nenáročného získania exekučného titulu pomocou konania o platobnom rozkaze.

na ich obsah.[23] Vzhľadom na také znevýhodnené postavenie článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. Ako vyplýva z judikatúry, ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy práv a povinností zmluvných strán skutočnou rovnováhou, ktorá tak medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť.[24]

30. S cieľom zabezpečiť úroveň ochrany, ktorú chce smernica 93/13 dosiahnuť, Súdny dvor viackrát zdôraznil, že takéto nerovné postavenie spotrebiteľa a predajcu alebo dodávateľa môže byť kompenzované iba pozitívnym zásahom, vonkajším vo vzťahu k samotným zmluvným stranám.[25] S prihliadnutím na tieto zásady Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd má *ex offo* posúdiť prípadnú nekalú povahu zmluvnej podmienky.[26] Právomoc súdu skúmať prípadnú nekalú povahu podmienky aj *ex offo* predstavuje podľa názoru Súdneho dvora „prostriedok vhodný na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice 93/13, teda zabránenie tomu, aby bol jednotlivý spotrebiteľ viazaný nekalou podmienkou, a zároveň na dosiahnutie cieľa stanoveného v článku 7 tejto smernice, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok smerujúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“.[27] Táto možnosť priznaná súdu sa považuje za nevyhnutnú „na zabezpečenie účinnej ochrany spotrebiteľa, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením“.[28]

31. V rozsudku vo veci Pannon[29] Súdny dvor posilnil postavenie spotrebiteľa tým, že odkázal na povinnosť vnútroštátneho súdu *ex offo* preskúmať nekalý charakter zmluvnej podmienky, „*len čo* má k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na tento účel“. Navyše zdôraznil, že vnútroštátny súd má túto povinnosť aj vtedy, ak preveruje vlastnú miestnu príslušnosť.[30] Túto judikatúru spresnil rozsudok z 9. novembra 2010, Pénzügyi[31], v tom zmysle, že podľa názoru Súdneho dvora vnútroštátny súd „musí *ex offo nariadiť vykonávanie dôkazov* s cieľom zistiť, či ustanovenie o voľbe výlučnej miestnej príslušnosti súdu nachádzajúce sa v zmluve, ktorá je predmetom sporu, ktorý prejednáva, a ktorá bola uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti smernice, a v prípade, že je to tak, posúdiť *ex offo* prípadnú nekalú povahu tohto ustanovenia“.[32] Pokiaľ ide o posúdenie uplatniteľnosti smernice 93/13 na konkrétnu zmluvu, Súdny dvor konštatoval, že „vnútroštátny súd musí *vo všetkých prípadoch* a bez ohľadu na pravidlá vnútroštátneho práva stanoviť, či sporné ustanovenie bolo alebo nebolo predmetom individuálnej dohody medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom“.

## 2. Uplatniteľnosť zásad judikatúry na situáciu vo veci samej

### a) Prístup Súdneho dvora v rozsudku Pénzügyi

32. Zo všetkých uvedených rozsudkov sa mi rozsudok Pénzügyi javí ako najrelevantnejší pri hľadaní odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, keďže Súdny dvor sa v tejto veci zaoberal podobne formulovanou otázkou. Súdnemu dvoru bola položená otázka, či vnútroštátny súd môže v prípade, keď si sám všimol, že pravdepodobne ide o nekalý charakter zmluvnej podmienky, *ex offo* vykonať

23 — Pozri rozsudky z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, bod 25, a z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Zb. s. I-10421, bod 25.

24 — Pozri rozsudky Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 36, a zo 4. júna 2009, Pannon GSM, C-243/08, Zb. s. I-4713, bod 25. O kritike tejto judikatúry pozri HESSEKINK, M.: Unfair Terms in Contracts Between Businesses. In: *Towards a European Contract Law*, c. d., s. 132 a nasl.

25 — Pozri rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 27, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 26, ako aj zo 6. októbra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Zb. s. I-9579, bod 31.

26 — Rozsudok Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, bod 32. O vecnej kontrole všeobecných obchodných podmienok súdom so zreteľom na dobrú vieru pozri BASEDOW, J.: Der Europäische Gerichtshof und das Privatrecht. In: *Archiv für die civilistische Praxis*. Zv. 210, 2010, s. 172 a nasl.

27 — Rozsudky z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 27.

28 — Rozsudky Cofidis, už citovaný v poznámke pod čiarou 27, bod 33, a Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 28.

29 — Rozsudok Pannon GSM, už citovaný v poznámke pod čiarou 24.

30 — Tamže, bod 35.

31 — Pozri rozsudok z 9. novembra 2010, Pénzügyi, C-137/08, Zb. s. I-10847.

32 — Tamže, bod 56.

dokazovanie s cieľom zistiť skutkové a právne skutočnosti potrebné na toto posúdenie, hoci účastníci konania takýto návrh nepredložili a vnútroštátne procesné právo umožňuje toto dokazovanie len na návrh účastníkov konania. Súdny dvor na túto otázku, ako vyplýva z vyššie uvedených častí rozsudku, nielen odpovedal kladne. Vnútroštátnemu súdu navyše uložil povinnosť vyplývajúcu z práva Únie vykonať vyšetrovacie úkony na účely získania potrebného právneho a skutkového základu. Odpovedal tým na otázku, ktorá ostala v rozsudku Pannon ešte nezodpovedaná, a to akým spôsobom sa má táto povinnosť vykonať. Na základe neexistencie bližšieho usmernenia zo strany Súdneho dvora bolo preto možné vychádzať z toho, že sa má postupovať podľa súdneho poriadku jednotlivých členských štátov.

33. Časti rozsudku uvedené v bode 31 týchto návrhov naznačujú, že sa Súdny dvor chcel prípadne odchýliť od zásady zabezpečenia dôkazov v občianskom konaní, aby v určitých prípadoch zabezpečil efektivitu sledovanú normotvorcom Únie v oblasti ochrany spotrebiteľa. Tento prístup je v súlade s doterajšou judikatúrou Súdneho dvora, ktorá bola výhodná pre spotrebiteľov. Vnútroštátnemu občianskemu súdu sa tým, že sa mu uloží rozsiahla povinnosť preskúmania, poskytne možnosť zasiahnuť do konania na ochranu spotrebiteľa napriek tomu, že mu jeho vnútroštátne právo takýto postup spravidla neumožňuje. Právomoc zasiahnuť by sa teda odvodila priamo z práva Únie, takže by vnútroštátne procesné ustanovenia, ktoré sú v rozpore s právom Únie, v dôsledku prednosti práva Únie boli neuplatniteľné.

b) Argumenty proti uplatneniu tejto judikatúry na vec samu

34. Napriek tomu, že sa tento prístup z hľadiska ochrany spotrebiteľa javí ako žiaduci, neobmedzená uplatniteľnosť tejto judikatúry na konanie, akým je konanie o platobnom rozkaze, dogmaticky bez splnenia ďalších podmienok sa mi zdá nemožná. Podľa môjho názoru treba zohľadniť osobitné okolnosti, ktorými sa vyznačuje vec Pénzügyi a ktoré tvorili základ pre rozhodnutie Súdneho dvora. Okrem toho treba vziať do úvahy následky, ktoré by vyplývali z uplatnenia tejto judikatúry na konanie o platobnom rozkaze.

i) Porovnanie s vecou Pénzügyi

– Odlišná procesná situácia

35. Na úvod treba poukázať na to, že procesná situácia, v ktorej sa nachádzal spotrebiteľ v uvedenej veci, bola odlišná od situácie vo veci samej, takže podľa môjho názoru tieto dve veci nemožno posudzovať paralelne. Ako vyplýva z úvah o priebehu konania[33] v rozsudku Pénzügyi, voči spotrebiteľovi sa z dôvodu nesplatenia úveru podal návrh na vydanie platobného rozkazu. Navrhovaný platobný rozkaz bol vydaný v rámci tzv. nesporového konania, ktoré podľa maďarského práva nevyžaduje, aby dotknutý súd nariadil pojednávanie alebo vypočul protistranu. Pri vydaní tohto platobného rozkazu vnútroštátny súd neskúmal svoju miestnu príslušnosť ani ustanovenie o voľbe príslušného súdu obsiahnuté v danej zmluve o úvere.

36. Z rozsudku však tiež vyplýva, že spotrebiteľ podal proti platobnému rozkazu odpor, v dôsledku čoho konanie o platobnom rozkaze prešlo do sporového konania, ktoré bolo vykonané podľa všeobecných pravidiel vnútroštátneho občianskeho súdneho poriadku.[34] Treba preto vychádzať z toho, že sa začalo konanie smerujúce k zisteniu skutkových a právnych okolností. Vo veci samej naopak prebehlo konanie o platobnom rozkaze bez toho, aby spotrebiteľ proti tomu právne namietal. Namiesto toho zasiahol vnútroštátny súd *ex offo* tým, že zrušil zmluvnú podmienku, ktorú považoval za nekalú. V tejto súvislosti treba vychádzať z toho, že prístup, ktorý vytvoril Súdny dvor vo veci Pénzügyi, bol prispôsobený konaniu smerujúcemu k zisteniu skutkových a právnych okolností, a nie konaniu o platobnom rozkaze.

33 — Tamže, bod 14 a nasl.

34 — Tamže, bod 18.

– Iný druh zmluvnej podmienky

37. Ďalej treba upozorniť na okolnosť, že vo veci Pénzügyi išlo o úplne iný druh zmluvnej podmienky ako vo veci samej. Tento aspekt má mimoriadny význam a vyžaduje si podrobné preskúmanie. Treba sa pritom zaoberať rozličnými druhmi podmienok, s ktorými sa spravidla stretáva vnútroštátny súd.

38. Predmetom konania vo veci Pénzügyi bola *doložka o príslušnosti súdu*, ktorá bola súčasťou úverovej zmluvy medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom. Táto podmienka bola neštandardná, keďže za *výlučne miestne príslušný* označila súd, ktorý nie je ani súdom, v ktorého obvode má spotrebiteľ bydlisko, ani súdom, v ktorého obvode má bydlisko predajca alebo dodávateľ, ale súd, ktorý sa zo zemepisného hľadiska a z hľadiska dopravnej dostupnosti nachádza v blízkosti sídla predajcu alebo dodávateľa.[35] V tomto smere sa táto doložka o príslušnosti súdu, ako správne konštatoval aj Súdny dvor v rozsudku Pénzügyi, podobala zmluvnej podmienke, ktorá už bola predmetom veci Océano Grupo Editorial a Salvat Editores. Súdny dvor pripomenul, že v bode 24 uvedeného rozsudku rozhodol, že zmluvnú podmienku, ktorá za výlučne príslušný označuje súd, v ktorého obvode má predajca alebo dodávateľ sídlo, považuje za nekalú v zmysle článku 3 smernice, keďže v rozpore s dobrou vierou spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán, ktoré vznikli na základe zmluvy v neprospech spotrebiteľa.[36]

39. Súdny dvor to považoval za výrazné znevýhodnenie spotrebiteľa, keďže ho takáto podmienka núti k tomu, aby uznal výlučnú príslušnosť súdu, ktorý sa môže nachádzať ďaleko od jeho bydliska, a tým by pre neho mohlo byť najmä v prípade nízkej hodnoty sporu obtiažne dovolávať sa svojich práv z dôvodu nákladov spojených s dostavením sa na súd. Súdny dvor sa domnieva, že takéto ustanovenie patrí do kategórie podmienok uvedených v bode 1 písm. q) prílohy smernice, ktorých zmyslom alebo účinkom je brániť spotrebiteľovi v uplatňovaní práva podať žalobu alebo ho znemožniť.[37] Súdny dvor zastával názor, že takáto podmienka predstavuje neprimerané zvýhodnenie predajcu alebo dodávateľa, keďže mu umožňuje všetky právne spory, ktoré sa týkajú jeho zárobkovej činnosti, sústrediť na jednom súde, ktorý nie je súdom, v ktorého obvode býva spotrebiteľ, čo jednak predajcovi alebo dodávateľovi z organizačného hľadiska uľahčuje dostaviť sa na súd a jednak sa znižujú s tým spojené náklady.[38]

40. Na rozdiel od vecí Pénzügyi a Océano Grupo Editorial a Salvat Editores predmetom tejto veci nie je doložka o príslušnosti súdu, ale *zmluvná podmienka týkajúca sa úrokov z omeškania*. Toto rozlíšenie je podstatné z dôvodu, že prístup vnútroštátneho súdu v rámci občianskeho konania bude odlišný v závislosti od druhu zmluvnej podmienky v konkrétnom prípade.

41. Ako som uviedla vo svojich návrhoch vo veci Pénzügyi[39], ustanovenia o voľbe príslušného súdu treba v zásade odlíšiť od takých zmluvných podmienok, ktoré ukladajú vecné zmluvné povinnosti. Tie sa vyznačujú tým, že často obsahujú detailné pravidlá záväzné pre zmluvné strany, ktorých nezlučiteľnosť so zásadami dobrej viery nemožno rozpoznať na prvý pohľad najmä z dôvodu ich zložitosti. Na takéto konštatovanie je naopak často potrebné dôkladné preskúmanie vnútroštátneho súdu s prihliadnutím na všetky okolnosti konkrétneho prípadu. Na to poukazuje aj Komisia.[40] Samotná smernica 93/13 implicitne predpokladá, že vnútroštátny súd takéto dôkladné preskúmanie vykoná, keďže na jednej strane možno podľa definície obsiahnutej v článku 3 zmluvnú podmienku považovať za nekalú, „ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa“, čo možno zistiť až po vykonaní dôkladného preskúmania. Na druhej strane článok 4 smernice 93/13 stanovuje, že prípadná nekalá povaha zmluvnej podmienky „sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré

35 — Tamže, bod 52.

36 — Tamže, bod. 53.

37 — Tamže, bod 54.

38 — Tamže, bod 55.

39 — Pozri návrhy, ktoré som predniesla 6. júla 2010 vo veci Pénzügyi (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 31, bod 113).

40 — Pozri bod 65 písomného vyjadrenia Komisie.

bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí“. Zohľadnenie týchto okolností si teda vyžaduje preskúmanie dotknutej podmienky, ktoré ide vysoko nad rámec samotného posúdenia vierohodnosti.

42. Aj na začiatku spomínaný návrh nariadenia o zriadení spoločného európskeho kúpneho práva [41] zohľadňuje okolnosť, že niektoré podmienky si často vyžadujú riadne preskúmanie, aby bolo možné rozhodnúť o ich nekalej povahe. Okrem iného obsahuje právnu úpravu týkajúcu sa „neférových ustanovení“ v zmluvách medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ktorá vo veľkej miere zodpovedá právnej úprave smernice 93/13. [42] V tejto súvislosti je podstatné uviesť, že návrh nariadenia obsahuje aj úpravu úrokov pre prípad, že sa spotrebiteľ omeškáva s platbou. [43] Osobitný význam má pritom úprava [44], podľa ktorej treba pri zistení vyššej úrokovej sadzby, než stanovujú ustanovenia návrhu nariadenia, nariadiť nezáväznosť takejto zmluvnej podmienky, ak sa posúdi ako „neférová“ v zmysle relevantných ustanovení. Samotné preskúmanie sa vykoná podľa podobne prísnych kritérií ako podľa smernice 93/13. [45] Skutočnosť, či táto právna úprava raz nadobudne účinnosť, s určitosťou závisí od ďalšieho postupu legislatívneho konania. V každom prípade by v prípade zmluvných vzťahov, ako sú vzťahy vo veci samej – pokiaľ zmluvné strany súhlasia s uplatnením spoločného európskeho kúpneho práva –, predstavovala pre vnútroštátny súd, ktorý musí posúdiť prípadnú nekalú povahu podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, užitočný základ na rozhodnutie vo veci.

43. Pokiaľ sporná zmluvná podmienka výnimočne nie je typizovaná v zákone napríklad tým, že je uvedená v zozname podmienok, ktoré v každom prípade treba vyhlásiť za nekalé, vnútroštátny súd nemôže nerozhodnúť o nekalej povahe zmluvnej podmienky. V tejto súvislosti však treba poukázať na to, že to dokonca nemôže zmeniť ani typizácia, ako je uvedená v skutkových stavoch podmienok v prílohe smernice 93/13. Príloha, na ktorú odkazuje článok 3 ods. 3 smernice, obsahuje iba indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok [46], ktoré možno považovať za nekalé [47]. Podmienku uvedenú v zozname nemožno automaticky považovať za nekalú, a naopak v zozname neuvedenú podmienku možno vyhlásiť za nekalú. [48] Z tohto dôvodu na základe samotnej okolnosti, že podmienka je uvedená v zozname, netreba nevyhnutne dospieť k záveru, že je tiež nekalá. Napriek informačnej povahe zoznamu, ktorú mu priznáva judikatúra, treba vykonať samostatné a podrobné preskúmanie dotknutej zmluvnej podmienky so zreteľom na jej prípadnú nekalú povahu.

44. Situácia je však iná, ak sa má vnútroštátny súd zaoberať takou doložkou o príslušnosti súdu, o akú išlo vo veci Pénzügyi. Ako som uviedla v bode 112 svojich návrhov vo veci Pénzügyi, zmluvnú podmienku, ktorá môže byť prípadne považovaná za nekalú, pretože ukladá povinnosť predložiť spory vyplývajúce zo zmluvy súdu, v ktorého obvode má sídlo predajca alebo dodávateľ, môže totiž vnútroštátny súd preskúmať už v rámci preskúmania vlastnej príslušnosti *ex offo* bez toho, aby tento súd potreboval podrobnú argumentáciu účastníkov konania. Uloženie rozsiahlej povinnosti preskúmania nebolo nevyhnutné na dosiahnutie cieľa kontroly nekalých zmluvných podmienok, ktorý

41 — Pozri bod 4 týchto návrhov.

42 — Pozri kapitolu 8 (články 79 až 86 – „Neférové zmluvné ustanovenia“) návrhu nariadenia.

43 — Pozri časť VI kapitolu 16 oddiel 2 (články 166 až 171 – „Úroky z omeškania – všeobecné ustanovenia“) návrhu nariadenia.

44 — Článok 167 bod 3 návrhu nariadenia znie takto: „Ustanovenie zmluvy, ktorým sa stanovuje vyššia úroková sadzba ako v článku 166 alebo skoršie začatie pripisovania úrokov ako v odseku 2 tohto článku, nie je záväzné, a to v rozsahu, v akom by to bolo neprijateľné v zmysle článku 83“.

45 — Článok 83 ods. 2 návrhu nariadenia stanovuje kritériá (transparentnosť podmienky, podstata predmetu zmluvy, okolnosti uzatvorenia zmluvy, ostatné ustanovenia zmluvy a ustanovenia ďalších zmlúv, od ktorých táto zmluva závisí), na základe ktorých sa má posúdiť „neférovosť“ zmluvnej podmienky. Toto ustanovenie vychádza z článku 4 smernice 93/13.

46 — Ako vyplýva zo sedemnásteho odôvodnenia, zoznam v prílohe môže na účely tejto smernice uvádzať iba príklady. V dôsledku tohto minimálneho charakteru ho členské štáty v rámci svojich vnútroštátnych právnych predpisov, najmä v súvislosti s pôsobnosťou týchto zmluvných podmienok, môžu doplniť alebo formulovať reštriktívnejšie.

47 — Pozri rozsudky Pannon GSM, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, bod 38, a z 1. apríla 2004, Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Zb. s. I-3403, bod 20.

48 — Pozri rozsudky zo 7. mája 2002, Komisia/Švédsko, C-478/99, Zb. s. I-4147, bod 20, a Freiburger Kommunalbauten, už citovaný v poznámke pod čiarou 47, bod 20.

sleduje smernica 93/13. Túto domnienku potvrdila aj procesná situácia v konaní vo veci samej. Ako som uviedla vo svojich návrhoch, zo spisu vyplývalo, že vnútroštátny súd pred vytýčením pojednávania konštatoval, že bydlisko žalovaného sa nenachádza v jeho súdnom obvode, ale že návrh na vydanie platobného rozkazu bol podaný na súde v blízkosti sídla žalobkyne s odvolaním sa na všeobecné zmluvné podmienky, ktorých ustanovenia vzbudili pochybnosti tohto súdu. Vnútroštátny súd napokon uvádza podozrenie, že doložka o príslušnosti súdu má nekalú povahu.

45. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy zastávam názor, že vyhlásenie spornej podmienky za nekalú, ktoré vykonal vnútroštátny súd vo veci Pénzügyi, bolo správne z týchto dôvodov: jednak sa uvedený súd zaoberal zmluvnou podmienkou, ktorej nekalá povaha bola nesporná z dôvodu preskúmania, ktoré vykonal sám Súdny dvor v rozsudku Océano Grupo. Právom sa preto možno domnievať, že v tom prípade išlo o podmienku, ktorá je v práve Únie dostatočne typizovaná. Jednak si vnútroštátny súd v rámci posúdenia svojej miestnej príslušnosti, a teda pomerne jednoduchým spôsobom, mohol zaobstarať „potrebné informácie o právnom a skutkovom stave“, aby si mohol splniť povinnosť *ex offo* preskúmať, či je zmluvná podmienka nekalá. Inými slovami, vnútroštátny súd nebol odkázaný na rozsiahle preskúmanie prípadnej nekalej povahy s prihliadnutím na všetky okolnosti konkrétneho prípadu.

46. Je potrebné uvedomiť si tieto okolnosti, aby bolo možné zaradiť rozsudok Pénzügyi do správneho kontextu. Podľa môjho názoru z toho vyplýva, že povinnosť vnútroštátneho súdu *ex offo* vykonať vyšetrovacie opatrenia, ako to uviedol Súdny dvor v bode 56 uvedeného rozsudku, možno chápať iba pod podmienkou, že vnútroštátny občiansky súd bude môcť *ex offo* preskúmať svoju príslušnosť a konštatovať nekalú povahu podmienky, akou je podmienka dotknutá vo veciach Océano Grupo a Pénzügyi, relatívne jednoduchým spôsobom. V prípade vecnej zmluvnej podmienky to z dôvodov, ktoré som už uviedla, nebude možné bez ďalších úkonov, a to najmä v prípadoch, v ktorých konštatovanie nekalej povahy predpokladá dôkladné preskúmanie. Rozsudok Pénzügyi teda ponúka primerané riešenie na zabezpečenie ochrany spotrebiteľa iba v kontexte mimoriadnych okolností veci samej v rámci uvedenej veci.

– Záver

47. Dospela som tým k záveru, že uplatniteľnosť judikatúry vo veci Pénzügyi na situáciu, o akú ide vo veci samej, neprichádza do úvahy, pokiaľ je s tým spojená povinnosť vnútroštátneho súdu v rámci konania o platobnom rozkaze *ex offo* a *a limine* rozhodnúť o neplatnosti podmienky obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere, ktorá sa týka úrokov z omeškania.

ii) Následky uplatnenia na konanie o platobnom rozkaze

– Zásadná zmena fungovania konania o platobnom rozkaze

48. Ak bude Súdny dvor zastávať opačný názor a na rozdiel od týchto návrhov vo vyššie uvedených okolnostiach neobjaví prekážky uplatniteľnosti judikatúry vo veci Pénzügyi na vec samu, mal by predsa len zohľadniť následky, ktoré by vyplynuli z toho, ak by sa prístup, ktorý vyvinul Súdny dvor, uplatnil na konanie o platobnom rozkaze.

49. Všetci účastníci konania sa podľa môjho názoru správne zhodujú na tom, že uloženie povinnosti rozsiahleho preskúmania v rámci vnútroštátneho konania o platobnom rozkaze, ako aj rozhodnutie *a limine* o neplatnosti zmluvnej podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania obsiahnutej v zmluve o spotrebiteľskom úvere, by viedlo k zásadnej a nežiaducej zmene vo fungovaní tohto konania. Vyjadrené pochybnosti súvisia s nevyhnutnosťou zabezpečiť procesné záruky účastníkov konania, ako aj zachovať dlhodobú efektivitu vnútroštátnych konaní o platobnom rozkaze.

50. Na pochopenie rozsahu takejto povinnosti vnútroštátneho súdu vyplývajúcej z práva Únie je potrebné uvedomiť si význam konania o platobnom rozkaze, ako aj výzvy, ktoré zahŕňa tvorba procesných noriem, ktorými sa toto konanie riadi, a účely nastolenia primeraného pomeru medzi zásadou efektivity a zásadou právneho štátu. Ako som už uviedla vo svojich úvodných poznámkach [49], účelom konania o platobnom rozkaze je bez ohľadu na jeho konkrétnu úpravu zabezpečiť jednoduchú a efektívnu vymožiteľnosť nesporných peňažných pohľadávok [50]. Obmedzenie na nesporné peňažné pohľadávky umožňuje upraviť konanie o platobnom rozkaze ako kolektívne konanie. Ako správne uviedla nemecká vláda [51], významnú úlohu má práve časová výhoda konania na zabránenie alebo zníženie nebezpečenstva pre malé a stredné podniky, ktoré vychádza z omeškania s platbou. Týmto spôsobom možno aj znížiť trovy konania.

51. Takéto konania sa vyznačujú tým, že sa vydá titul v prospech navrhovateľa na základe návrhu podaného prostredníctvom formulára alebo podania bez ústneho pojednávania. Vo fáze konania do vydania platobného rozkazu sa odporca na konaní nezúčastní. Súd okrem svojej príslušnosti preskúma určité podmienky podania návrhu, najmä či bol uplatňovaný nárok dostatočne presne pomenovaný. Spravidla nedochádza k vecnému preskúmaniu uplatňovaného nároku. Zamietnuť návrh na vydanie platobného rozkazu možno iba v prípade, že uplatňovaná pohľadávka je očividne nedôvodná. [52] Vecné preskúmanie uplatňovanej pohľadávky je vyhradené pre sporovú časť konania, ktorú možno začať podaním právneho prostriedku odporcu proti platobnému rozkazu. V nasledujúcom sporovom konaní súd v každom prípade *ex offo* preskúma, či boli splnené podmienky na uplatnenie nároku. Ak je pre existenciu alebo neexistenciu nároku relevantná zmluvná podmienka, vnútroštátny súd preskúma aj otázku jej prípadnej nekalej povahy.

52. Povinnosť vnútroštátneho súdu *ex offo* preskúmať a neuplatniť prípadné nekalé zmluvné podmienky by bolo potrebné z právneho hľadiska posúdiť ako pochybnú, keďže konanie o platobnom rozkaze nie je kontradiktórnym konaním, takže ak by vnútroštátny súd *ex offo* vyhlásil zmluvnú podmienku za nekalú a zamietol by návrh na vydanie platobného rozkazu, nemal by podnikateľ možnosť zaujať stanovisko k výhrade používania nekalých zmluvných podmienok v obchodnom vzťahu. Nedostatočne by sa zaručilo právo byť vypočutý, ktoré je výrazom zásady právneho štátu a patrí k všeobecným právnym zásadám práva Únie uznaným judikatúrou. [53]

53. Takáto povinnosť vnútroštátneho súdu by okrem toho narazila na určité hranice, ktoré súvisia s úpravami konania o platobnom rozkaze. Aj ak bude nekalá povaha zmluvnej podmienky v niektorých prípadoch zjavná, napr. ak je dotknutý druh podmienky typizovaný v zákone, nebude to tak v každom prípade. Ako už bolo uvedené, posúdenie nekalej povahy zmluvnej podmienky na základe právnych požiadaviek v článkoch 3 a 4 smernice 93/13 môže byť komplexné. [54] Navyše môžu vzniknúť pochybnosti vzhľadom na otázku, či bola predmetná zmluvná podmienka podľa článku 3 ods. 1 individuálne dohodnutá. Ako správne tvrdí Komisia [55], nemožno vylúčiť, že vnútroštátny súd bude musieť riešiť citlivú úlohu definitívne rozhodnúť o nekalej povahe zmluvnej podmienky napriek

49 — Pozri bod 23 a nasl. týchto návrhov.

50 — Pozri tiež v tomto zmysle DE STEFANO, A.: c. d., s. 655, bod 5100, v súvislosti s konaním o platobnom rozkaze (konkrétne s talianskym „procedimento di ingiunzione“), ktoré si vystačí bez sporového konania a bez hlbšieho preskúmania uplatňovanej peňažnej pohľadávky, a tým veriteľovi umožní jednoducho a finančne nenáročne získať exekučný titul, s ktorým môže navrhnúť vykonanie exekúcie.

51 — Pozri bod 22 písomných pripomienok nemeckej vlády.

52 — Pozri napríklad o konaní o platobnom rozkaze vo Francúzsku GUINCHARD, S.: c. d., s. 629, a v Nemecku ZEISS, W., SCHREIBER, K.: c. d., s. 305. V právnych poriadkoch týchto členských štátov môže vnútroštátny súd zamietnuť návrh na vydanie platobného rozkazu, ak z predložených dokumentov vyplynie, že pohľadávka zjavne nemôže existovať.

53 — Pozri rozsudky zo 4. júla 1963, Alves/Rada, 32/62, Zb. s. 109; z 26. júna 1980, National Panasonic/Komisia, 136/79, Zb. s. 2033, bod 21, a zo 14. mája 1998, Windpark Groothusen/Komisia, C-48/96 P, Zb s. I-2873, bod 47.

54 — Pozri bod 41 týchto návrhov.

55 — Pozri bod 65 písomných pripomienok Komisie.

tomu, že má v tomto ohľade pochybnosti alebo nemá k dispozícii všetky informácie o skutkovom stave. Treba súhlasiť s názorom Komisie, že z právneho hľadiska by bolo pochybné, ak by jediné možnosti príslušného súdu napriek existujúcim pochybnostiam spočívali buď v zamietnutí návrhu – v neprospech veriteľa –, alebo vo vyhovení návrhu – v neprospech dlžníka.

54. V prípade, že by sa konanie o platobnom rozkaze prispôsobilo navzdory svojej pôvodnej koncepcii tak, že by stanovovalo možnosť ústneho vyjadrenia, napr. nariadením pojednávania, aby sa odstránili pochybnosti alebo aby sa účastníkom konania pred prijatím rozhodnutia zabezpečilo právo byť vypočutý, existuje riziko, že ak sa uvedené konanie zmení na sporové konanie, stratí práve jednu zo svojich zásadných výhod v oblasti efektivity.

55. Okrem toho treba mať na zreteli, že v niektorých členských štátoch príslušnosť v konaní o platobnom rozkaze neprináleží sudcom z povolania, ale v záujme odbremenenia spravodlivosti bola prenesená na súdnych úradníkov.[56] Vzhľadom na komplexnú povahu preskúmania zmluvnej podmienky v súvislosti s jej prípadnou nekalou povahou a na následky konštatovania nezáväznosti zmluvnej podmienky pre zmluvné strany by táto úloha mala byť vecou sudcu. Ak teda Súdny dvor dospeje k názoru, že z článku 6 smernice 93/13 možno aj v rámci konania o platobnom rozkaze vyvodiť povinnosť rozsiahleho preskúmania a rozhodnutia *a limine* o neplatnosti jednej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, vyplývajúcu z práva Únie, vyžadovalo by to organizačnú zmenu vnútroštátnych súdnych poriadkov. Bolo by potrebné prijať dostatočné opatrenia, aby sa návrhmi na vydanie platobných rozkazov vo veciach týkajúcich sa spotrebiteľského práva zaoberali výlučne sudcovia. Vylúčenie týchto vecí z bežného konania o platobnom rozkaze by však viedlo k tomu, že konanie by bolo za určitých podmienok upravené zložitejším spôsobom, čo by čiastočne odstránilo menšie zaťaženie vnútroštátnych súdov.

56. Dospela som tak k záveru, že uloženie povinnosti rozsiahleho preskúmania v rámci konania o platobnom rozkaze, ako aj rozhodnutia *a limine* o neplatnosti zmluvnej podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, by viedlo k zásadnej zmene fungovania tohto konania, ktorá by odstránila podstatnú výhodu efektivity konania o platobnom rozkaze, a to rýchlu vymožiteľnosť nesporných peňažných pohľadávok.

– Zlučiteľnosť so zásadou procesnej autonómie

Občiansky súdny poriadok v štruktúre práva Únie a vnútroštátneho práva

57. Okrem toho je sporné, ako by bolo možné dosiahnuť súlad takéhoto výkladu, spojeného so závažnými dôsledkami pre vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze, s judikatúrou Súdneho dvora o procesnej autonómii členských štátov.

58. Podľa ustálenej judikatúry totiž v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku jednotlivých členských štátov určiť príslušné súdy a upraviť konania, ktoré majú zabezpečiť ochranu práv vyplývajúcich občanovi z práva Únie,[57] Táto právomoc členských štátov v konečnom dôsledku vyplýva z okolnosti, že procesné právo členských štátov v zásade nepodlieha harmonizácii. V danej oblasti navyše neexistuje žiadna všeobecná legislatívna právomoc Únie. To platí najmä pre Občiansky súdny poriadok, o ktorý ide v tejto veci, a to napriek

56 — Pozri bod 24 týchto návrhov.

57 — Pozri okrem iného rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe, 33/76, Zb. s. 1989, bod 5, a Comet, 45/76, Zb. s. 2043, bod 13; z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, Zb. s. I-6297, bod 29; z 11. septembra 2003, Safalero, C-13/01, Zb. s. I-8679, bod 49; z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, Zb. s. I-2271, bod 39, a z 8. júla 2010, Bulicke, C-246/09, Zb. s. I-7003, bod 25.

tomu, že právo Únie postupne získalo väčší vplyv.[58] Vplyv práva Únie na vnútroštátny občiansky súdny poriadok sa medzitým ukazuje v právnych úpravách občianskeho procesného práva v jednotlivých aktoch sekundárneho práva[59], v zásadách práva Únie a takisto v judikatúre Súdneho dvora.

59. Podstatné obmedzenie tejto procesnej autonómie členských štátov vyplýva najmä zo všeobecných zásad práva Únie, najmä v súvislosti s vymožiteľnosťou subjektívnych práv priznaných právnym poriadkom Únie. Súdny dvor tak na jednej strane členským štátom vzhľadom na ich zostávajúce právomoci priznal širokú mieru voľnej úvahy pri úprave konaní, ktoré majú občanovi zabezpečiť ochranu práv vyplývajúcich z práva Únie, na druhej strane však jednoznačne poukázal na hranice tejto právomoci členských štátov, ktoré stanovuje právo Únie, konštatovaním, že tieto konania nesmú byť menej priaznivé ako príslušné žaloby týkajúce sa iba vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie) a v praxi nesmú spôsobiť nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv uznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity).[60]

60. Tieto zásady judikatúry sú uplatniteľné aj na systém, ktorý zaviedla smernica 93/13 na ochranu spotrebiteľa pred nekalými zmluvnými podmienkami v obchodnom vzťahu. Súdny dvor nedávno v rozsudku Asturcom Telecomunicaciones poukázal na význam, ktorý má zásada procesnej autonómie v rámci súdnej kontroly zmluvných podmienok. Predmetom uvedenej veci bola otázka, či smernicu 93/13 možno vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, ktorý bol vydaný bez účasti spotrebiteľa, má *ex offo* rozhodnúť o nekalej povahe rozhodcovskej doložky uvedenej v zmluve uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ako aj vyhlásiť tento rozhodcovský rozsudok za neplatný.[61] Súdny dvor na túto otázku odpovedal s odkazom na svoju judikatúru, podľa ktorej „právo Únie... neprikazuje vnútroštátnemu súdu, aby neuplatnil vnútroštátne procesné normy, na základe ktorých získava rozhodnutie právnu silu rozhodnutej veci, aj keby to umožnilo napraviť porušenie práva Spoločenstva predmetným rozhodnutím“.[62] Po konštatovaní, že v oblasti právoplatnosti neexistujú ustanovenia práva Únie, poukázal Súdny dvor na to, že „podmienky vykonávania zásady právnej sily rozhodnutej veci

58 — Pozri LUPOI, M. A.: The Harmonization of Civil Procedural Law within the EU. In: FROSINI, J. O., LUPOI, M. A., MARCHESIELLO, M. (ed.): *A European Space of Justice*. Ravenna 2006, s. 209, podľa ktorého je Európska únia integračný systém, v ktorom v oblasti občianskeho súdneho poriadku došlo k najväčšej harmonizácii. Autor však uznáva, že harmonizácia sa doposiaľ obmedzila na prebratie jednotlivých jednotných nástrojov, takže členským štátom vznikla iba povinnosť prispôsobiť vnútroštátne občianske súdne poriadky tak, aby jednotné nástroje mohli riadne fungovať. Harmonizované následky tak majú iba „nepriamy“ účinok. Podľa názoru autora nie je možné predvídať budúcu harmonizáciu v oblasti občianskeho procesného práva. Podobne tiež WAGNER, G., v *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. Ed. STEIN, JONAS. 22. vyd. Zv. 10. Tübingen 2011, s. 46, bod 88, ktorý napriek razantnému nárastu európskych právnych aktov v tejto oblasti zatiaľ považuje jadro občianskeho súdneho poriadku – procesné pravidlá pre interné spory – za nedotknuté. Autor zastáva názor, že zjednotenie európskych občianskych súdnych poriadkov je z reálneho hľadiska zatiaľ v nedohľadne.

59 — Podľa článku 81 ods. 2 písm. f) ZFEÚ má Únia právomoc prijať právne predpisy občianskeho procesného práva, ak je to nevyhnutné na riadne fungovanie vnútorného trhu. Rozsiahlu právnu úpravu obsahujú nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42), nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 174, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 121), nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 z 13. novembra 2007 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch (Ú. v. EÚ L 324, s. 79), smernica Rady 2003/8/ES z 27. januára 2003 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch (Ú. v. ES L 26, s. 41; Mim. vyd. 19/006, s. 90), ako aj rozhodnutie Rady 2001/470/ES z 28. mája 2001 o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci (Ú. v. ES L 174, s. 25; Mim. vyd. 19/004, s. 145). Pozri RÖRIG, U.: Einfluss des Rechts der Europäischen Gemeinschaft auf das nationale Zivilprozessrecht. In: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2004, s. 18 a nasl. Okrem toho sa na úrovni Únie vytvorilo množstvo nástrojov na uľahčenie urovnania cezhraničných právnych sporov a cezhraničnej exekúcie, napr. nariadenie (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (Ú. v. EÚ L 199, s. 1), nariadenie (ES) č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze, a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, s. 15; Mim. vyd. 19/007, s. 38).

60 — Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. decembra 1995, van Schijndel a van Veen, C-430/93 a C-431/93, Zb. s. I-4705, bod 17; z 15. septembra 1998, Ansaldo Energia a i., C-279/96 až C-281/96, Zb. s. I-5025, body 16 a 27; z 1. decembra 1998, Levez, C-326/96, Zb. s. I-7835, bod 18; zo 16. mája 2000, Preston a i., C-78/98, Zb. s. I-3201, bod 31; zo 6. decembra 2001, Clean Car Autoservice, C-472/99, Zb. s. I-9687, bod 28; z 9. decembra 2003, Komisia/Taliansko, C-129/00, Zb. s. I-14637, bod 25; z 19. septembra 2006, i-21 Germany a Arcor, C-392/04 a C-422/04, Zb. s. I-8559, bod 57; Mostaza Claro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 24; zo 7. júna 2007, van der Weerd a i., C-222/05 až C-225/05, Zb. s. I-4233, bod 28; z 3. septembra 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, Zb. s. I-7501, bod 24; Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, bod 38, a z 8. septembra 2011, Rosado Santana, C-177/10, Zb. s. I-7907, bod 89.

61 — Rozsudok Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, bod 28.

62 — Tamže, bod 37.

musí stanoviť vnútroštátny právny poriadok v súlade so zásadou procesnej autonómie členských štátov“, pričom pripomenul, že „tieto pravidlá však nesmú byť menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné vnútroštátne konania ani nesmú byť naformulované tak, aby v praxi spôsobili nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv uznaných právnym poriadkom Spoločenstva“. [63]

61. Na základe tohto rozsudku možno dospieť k záveru, že vnútroštátny občiansky súdny poriadok podľa názoru Súdneho dvora podlieha iba zásadám ekvivalencie a efektivity, pokiaľ neexistujú žiadne špecifické požiadavky vyplývajúce z práva Únie. [64] Z porušenia práva Únie možno vychádzať až v prípade, že týmto zásadám nezodpovedá. Na otázku, či je na účely zabezpečenia ochrany spotrebiteľa potrebné zmeniť vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze v zmysle prvej prejudiciálnej otázky, možno totiž odpovedať až v prípade, že toto vnútroštátne konanie, ktorého zásadné črty už boli uvedené, nezodpovedá zásadám ekvivalencie a efektivity. Túto skutočnosť je potrebné preskúmať nižšie.

Neexistencia porušenia zásady ekvivalencie

62. Zásada ekvivalencie vyžaduje, aby vnútroštátna právna úprava platila pre žaloby založené na porušení práva Únie bez rozdielu, či už sa údajné porušenie týka práva Únie alebo vnútroštátneho práva, ak sú predmet a dôvod žaloby podobné. [65] Pri uplatnení tejto zásady na osobitný kontext ochrany spotrebiteľa, ktorý je relevantný vo veci samej, táto zásada vyžaduje položenie otázky, či je ochrana spotrebiteľa pred nekalými zmluvnými podmienkami v obchodnom vzťahu, ktorú sleduje normotvorca Únie prostredníctvom smernice 93/13, zaručená v rovnakej miere ako ochrana spotrebiteľa pred akýmkoľvek zásahom do obdobného právneho postavenia chráneného vnútroštátnym právom. Porušenie zásady ekvivalencie by preto bolo možné potvrdiť, iba ak by možnosti vymôcť nároky vyplývajúce zo smernice 93/13 boli z hľadiska procesného práva menej výhodné.

63. Súdny dvor vo svojej judikatúre vyvinul viacero všeobecných kritérií, na základe ktorých možno posúdiť ekvivalenciu vnútroštátnej právnej ochrany práve v oblasti zachovania právneho postavenia zaručeného právom Únie. Samotné posúdenie v zásade spočíva vo vzájomnom porovnaní uplatniteľných procesných modalít. Súdny dvor pritom zastáva názor, že tak *predmet*, *právny dôvod*, ako aj *základné prvky* údajne porovnateľných žalôb, ktoré sa týkajú vnútroštátneho práva, sa použijú ako relevantné kritériá na posúdenie podobnosti dotknutých žalôb. [66] Súdny dvor ďalej uviedol, že na určenie, či je vnútroštátne procesné ustanovenie nevýhodnejšie, musí vziať do úvahy jeho postavenie v konaní ako celku, priebeh uvedeného konania a osobitosti týchto ustanovení. [67]

63 — Tamže, bod 38.

64 — Pozri WAGNER, G.: c. d., s. 39, bod 68, ktorý poukazuje na to, že pokiaľ európske občianske právo upravuje určitú matériu, má aj prednosť pred vnútroštátnym právom. Pokiaľ to tak nie je, majú členské štáty procesnú autonómiu. Členské štáty však pritom musia dodržiavať zásady ekvivalencie a efektivity.

65 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. januára 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, Zb. s. I-635, bod 33; z 15. septembra 1998, Edis, C-231/96, Zb. s. I-4951, bod 36; Levez, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 41, Preston a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 55, a i-21 Germany a Arcor, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 62.

66 — Pozri rozsudky Rosado Santana, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 90; Bulicke, už citovaný v poznámke pod čiarou 57, bod 28; Levez, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 43; Preston a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 56, a z 29. októbra 2009, Pontin, C-63/08, Zb. s. I-10467, bod 45.

67 — Pozri rozsudky Rosado Santana, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 90, a Bulicke, už citovaný v poznámke pod čiarou 57, bod 29.

64. Napriek tomu, že Súdny dvor túto úlohu v zásade pridelil vnútroštátnym súdom, aby mohli využiť svoje priame znalosti vnútroštátneho procesného práva [68], nenechal si ujsť príležitosť uviesť vlastné úvahy v súvislosti s výkladom práva Únie [69] a príležitostne vykonať vlastné zistenia týkajúce sa zachovania ekvivalencie v konkrétnom prípade [70], pokiaľ mal dostatočné znalosti o veci. Súdny dvor tým nemieni nič viac, ako vnútroštátnym súdom poskytnúť užitočné pokyny, ktoré im majú pomôcť pri vykonávaní vlastného posúdenia. [71] Z tohto hľadiska sa zdá vhodné uviesť niektoré zásadné úvahy o určitých znakoch prejednávanej veci.

65. Pokiaľ konkrétne ide o vec samu, podľa môjho názoru z úvah vnútroštátneho súdu nemožno vyvodiť žiadne poznatky, na základe ktorých by bolo možné vychádzať z toho, že španielsky Občiansky súdny poriadok upravuje v rámci vnútroštátneho konania o platobnom rozkaze preskúmanie nekalej povahy podmienok, ktoré sú súčasťou zmlúv o spotrebiteľskom úvere, s ohľadom na požiadavky vyplývajúce zo smernice 93/13 nevýhodnejšie, než preskúmanie zlučiteľnosti týchto zmlúv o spotrebiteľskom úvere s požiadavkami vyplývajúcimi z vnútroštátneho práva. Nič teda nenasvedčuje, že v kontexte vnútroštátneho konania o platobnom rozkaze, ktorý je predmetom veci samej, došlo k porušeniu zásady ekvivalencie.

66. Na účely tohto prejudiciálneho konania sa teda treba domnievať, že zásada ekvivalencie bola dodržaná.

Neexistencia porušenia zásady efektivity

67. Napokon treba preskúmať, či je vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze vo svojich zásadných črtách v súlade so zásadou efektivity. Táto zásada vyžaduje, aby uplatnenie práva Únie nebolo znemožnené alebo neprimerane sťažené. V tejto súvislosti treba poukázať na cieľ stanovený normotvorcom Únie v článku 7 ods. 1 smernice 93/13, „aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“. Tento cieľ predstavuje z právneho hľadiska kritérium, podľa ktorého treba posudzovať vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze.

68. Povinnosť vnútroštátneho súdu rozsiahlo preskúmať a *a limine* rozhodnúť o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, by viedla k ochrane spotrebiteľa ešte pred vydaním právoplatného rozhodnutia o peňažnej pohľadávke. Vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze by sa tak doplnilo o mechanizmus preventívnej právnej ochrany. Je však otázne, či je takýto mechanizmus nevyhnutný na zabezpečenie efektívnej ochrany spotrebiteľa pred použitím nekalých zmluvných podmienok v obchodnom vzťahu. Ako už bolo uvedené, konanie o platobnom rozkaze v členských štátoch je spravidla upravené tak, že preskúmanie, či je zmluvná podmienka nekalá, sa vykoná v sporovom konaní, ktoré sa začne na základe podania právneho prostriedku. [72] V rámci tohto sporového konania má vnútroštátny súd príležitosť splniť si povinnosť, ktorá mu vyplýva z práva Únie, a preskúmať prípadnú nekalú povahu. Inými slovami, spotrebiteľovi sa poskytne právna ochrana aj podľa tohto modelu. Táto ochrana je však podmienená tým, že spotrebiteľ v rámci konania o platobnom rozkaze prejaví svoju vôľu brániť sa podaním právneho prostriedku.

68 — Pozri rozsudok Rosado Santana, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 91.

69 — Pozri rozsudky Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, bod 50, a Levez, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, I-7835, bod 40.

70 — Pozri rozsudky Rosado Santana, už citovaný v poznámke pod čiarou 60, bod 91, a z 10. júla 1997, Palmisani, C-261/95, Zb. s. I-4025, bod 33.

71 — Pozri v tomto zmysle GIRERD, P.: Les principes d'équivalence et d'effectivité – encadrement ou désencadrement de l'autonomie procédurale des États membres? In: *Revue trimestrielle de droit européen*. 2002, s. 75 a nasl.

72 — Pozri bod 24 týchto návrhov.

69. Pochybujem, že efektivita práva Únie by sa obmedzila z dôvodu, že sa právna ochrana podmieni prejavom vôle spotrebiteľa. Práve judikatúra ukazuje, že Súdny dvor s požiadavkami článkov 6 a 7 smernice 93/13 považoval za zlučiteľné, keď sa aktívny zásah vnútroštátneho súdu na účely zabránenia nerovnováhe medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom podmieni súhlasom spotrebiteľa.

70. Najskôr treba pripomenúť rozsudok vo veci Pannon GSM, v ktorom Súdny dvor odkázal na povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatňovať zmluvné podmienky, ak sa domnieva, že sú nekalé, ale iba pod podmienkou, že „to spotrebiteľ *nenamieta*“ [73]. Súdny dvor vo svojom odôvodnení uviedol, že povinnosť preskúmania *ex offo* je potrebná na zabezpečenie praktickej účinnosti ochrany sledovanej ustanoveniami smernice. Zároveň ale konštatoval, že „vnútroštátny súd však nemusí podľa smernice vylúčiť uplatnenie dotknutej podmienky, pokiaľ spotrebiteľ po tom, ako bol upozornený súdom, *nepovažuje za potrebné* namietať proti nekalej a nezáväznej povahe podmienky“.

71. Ďalej treba pripomenúť rozsudok Martín Martín [74], v ktorom sa Súdny dvor zaoberal otázkou, či vnútroštátny súd môže z dôvodu porušenia článku 4 smernice Rady 85/877/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov [75] *ex offo* vyhlásiť zmluvu patriacu do pôsobnosti tejto smernice za neplatnú z dôvodu, že spotrebiteľ nebol upozornený na svoje právo odstúpiť od zmluvy, hoci sa tejto neplatnosti pred príslušnými vnútroštátnymi súdmi nikdy nedovolával [76]. Súdny dvor v uvedenom rozsudku poukázal na to, že „právo Spoločenstva v zásade nevyžaduje, aby vnútroštátne súdy *ex offo* prijali dôvod založený na porušení ustanovení práva Spoločenstva, pokiaľ by ich skúmanie tohto dôvodu nútilo prekročiť rámec sporu vymedzeného účastníkmi konania a oprieť sa o iné skutočnosti a okolnosti ako tie, na ktorých účastník konania, ktorý má záujem na uplatnení uvedených ustanovení, založil svoj návrh“ [77]. Súdny dvor ďalej uviedol, že „toto obmedzenie právomoci vnútroštátneho súdu je odôvodnené zásadou, podľa ktorej *procesná iniciatíva prináleží účastníkom konania*, a v dôsledku toho môže súd konať *ex offo* iba vo výnimočných prípadoch, keď to vyžaduje verejný záujem“ [78]. Súdny dvor napokon považoval zásah vnútroštátneho súdu do konania v situácii, aká je vo veci samej, predsa len za dôvodný, a odôvodnil ho tým, že článok 4 smernice 85/577 sa týka verejného poriadku. Ako Súdny dvor konštatoval s odkazom na moje návrhy v uvedenej veci [79], „povinnosť upozornenia stanovená v článku 4 [má] centrálne postavenie v celkovej štruktúre smernice [85/877] ako nevyhnutná záruka efektívneho výkonu práva odstúpenia od zmluvy, a teda skutočného účinku ochrany spotrebiteľov, sledovaného normotvorcom Spoločenstva“ [80]. V tejto súvislosti treba poukázať na to, že Súdny dvor považoval možnosť spornú zmluvu zrušiť za jedno z „vhodných opatrení“ na ochranu spotrebiteľov v zmysle článku 4 tretieho pododseku smernice v prípade porušenia povinnosti upozornenia. Pritom však nemožno ignorovať, že Súdny dvor tiež s odkazom na vyššie uvedenú časť v rozsudku Pannon GSM [81] konštatoval, že zrušenie spornej zmluvy za určitých okolností *nezodpovedá vôli spotrebiteľa* [82].

72. Napokon treba ešte pripomenúť rozsudok vo veci Asturcom Telecomunicaciones, v ktorej bola Súdnemu dvoru položená otázka, či vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku vydaného bez účasti spotrebiteľa, má *ex offo* rozhodnúť o nekalej povahe rozhodcovskej doložky uvedenej v zmluve uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, ako aj vyhlásiť tento rozhodcovský rozsudok za neplatný. [83] Pozoruhodné bolo odlíšenie, ktoré Súdny dvor vykonal vo vzťahu k rozsudku Mostaza Claro poukázaním na to, že na

73 — Rozsudok Pannon GSM, už citovaný v poznámke pod čiarou 24, bod 35.

74 — Rozsudok zo 17. decembra 2009, Martín Martín, C-227/08, Zb. s. I-11939.

75 — Ú. v. ES L 372, s. 31; Mim. vyd. 17/001, s. 92.

76 — Rozsudok Martín Martín, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 18.

77 — Tamže, bod 19.

78 — Tamže, bod 20.

79 — Pozri body 55 a 56 návrhov, ktoré som predniesla 7. mája 2009 vo veci Martín Martín (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 74).

80 — Rozsudok Martín Martín, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 27.

81 — Pozri bod 70 týchto návrhov.

82 — Rozsudok Martín Martín, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 35.

83 — Rozsudok Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, bod 28.

rozdiel od skutkového stavu, ktorý bol základom v predmetnej veci, „spotrebiteľ *ostal úplne pasívny, konkrétne v tom, že nepodal žalobu o neplatnosť proti rozhodcovskému rozsudku s* cieľom napadnúť nekalú povahu rozhodcovskej doložky, v dôsledku čoho tento rozhodcovský rozsudok nadobudol právnu silu rozhodnutej veci“.[84] Súdny dvor na rozdiel od mojich návrhov[85] rozhodol vnútroštátnemu súdu neuložiť takúto povinnosť. Ujasnenie prejudiciálnej otázky prenechal naopak vnútroštátnym právnym poriadkom, pričom sa obmedzil na preskúmanie, či je relevantné španielske procesné právo v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity. Z povinnosti vnútroštátneho súdu *ex offo* preskúmať nekalú povahu rozhodcovskej doložky v rámci nútenej exekúcie vychádzal Súdny dvor iba v rozsahu, v akom podľa vnútroštátnych procesných pravidiel môže takéto posúdenie vykonať v rámci obdobných opravných prostriedkov vnútroštátnej povahy.[86]

73. Uvedená judikatúra dokazuje, že Súdny dvor sa snaží právo Únie vykladať spôsobom, ktorý primerane zohľadňuje individuálne záujmy spotrebiteľa tým, že mu poskytne možnosť samostatne rozhodnúť, či chce využiť ochranu práva týkajúceho sa ochrany spotrebiteľa v rámci občianskeho konania, ktoré sa vyznačuje *dispozičnou zásadou*.[87] Toto chápanie procesného postavenia spotrebiteľa je v súlade s *prototypom spotrebiteľa* [88] vytvoreným takisto judikatúrou, ktorý je „priemerne informovaný a primerane obozretný a kritický“. Prístup uplatňovaný v rozsudku vo veci Pannon GSM sa vyznačuje osobitosťou, že chráni spotrebiteľa pred nútenou ochranou a je v súlade s myšlienkou ochrany spotrebiteľa prostredníctvom informovanosti. Súdny dvor totiž zohľadňuje, že spotrebiteľovi v jednotlivých prípadoch môže záležať na tom, aby spornou zmluvnou podmienkou ostal viazaný, napr. v prípade ustanovenia o voľbe príslušného súdu, ak spotrebiteľ chce, aby sa vec prejednala na súde, ktorý stanovuje podmienka.[89] Naproti tomu sa zdá, že Súdny dvor má tendenciu zohľadniť aj skutočnosť, že spotrebiteľa sa vzdá výkonu svojich práv, ako ukazuje rozsudok vo veci Asturcom Telecomunicaciones. Podľa neho sa zdá, že povinnosť vnútroštátnych súdov chrániť spotrebiteľa pred nekalými zmluvnými podmienkami prostredníctvom aktívneho zásahu, vyplývajúca z práva Únie, siaha iba potiaľ, pokiaľ to umožňuje vnútroštátne procesné právo.

84 — Tamže, bod 33.

85 — Pozri bod 82 návrhov, ktoré som predniesla 14. mája 2009 vo veci Asturcom Telecomunicaciones (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 25).

86 — Rozsudok Asturcom Telecomunicaciones, už citovaný v poznámke pod čiarou 25, body 53 až 55 a 59. Na základe tvrdení španielskej vlády vychádzal Súdny dvor z toho, že podľa španielskeho práva je vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, príslušný na *ex offo* preskúmanie neplatnosti rozhodcovskej doložky uvedenej v zmluve uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom z dôvodu, že táto doložka je v rozpore s vnútroštátnymi kogentnými predpismi. Táto právomoc bola okrem toho potvrdená vo viacerých nedávnych rozsudkoch Audiencia Provincial de Madrid, ako aj Audiencia Nacional. Súdny dvor však uložil vnútroštátnemu súdu povinnosť preskúmať, či to tak bolo aj vo veci, ktorú uvedený súd prejednáva.

87 — Odkazuje na to aj TINZO, V.: Il potere del giudice di rilevazione della nullità di protezione. In: *Diritto del commercio internazionale*. 2011, s. 584. Podľa názoru autora sa vnútroštátny sudca pred vyhlásením spornej podmienky za nezáväznú musí spýtať spotrebiteľa, či chce, aby napriek tomu zostala platná. Relevantná má byť teda výlučne vôla spotrebiteľa. Podľa autora vychádza riešenie, ku ktorému dospel Súdny dvor, z teórie, ktorá sa snaží o zosúladenie cieľa ochrany spotrebiteľa sledovaného smernicou 93/13 so zásadou zachovania zmluvných vzťahov. Podobne tiež MILANESI, S.: Le pronunce Pannon ed Eva Martín Martín sulla rilevabilità d'ufficio delle nullità di protezione. In: *Giurisprudenza commerciale*. 2010, zv. II, s. 805, ktorý navyše uvítal postup Súdneho dvora, keďže zohľadňuje zásadu relatívnej neplatnosti („nullità di protezione“, „protective nullity“). Podľa názoru autora tento prístup zaručuje aj rovnomerné rozloženie síl v kontradiktórnom konaní.

88 — O vzore spotrebiteľa v judikatúre Súdneho dvora pozri rozsudky zo 16. januára 1992, X, C-373/90, Zb. s. I-131, body 15 a 16; zo 16. júla 1998, Gut Springenheide a Tusky, C-210/96, Zb. s. I-4657, bod 31; zo 4. mája 1999, Windsurfing Chiemsee, C-108/97 a C-109/97, Zb. s. I-2779, bod 29; z 13. januára 2000, Estée Lauder, C-220/98, Zb. s. I-117, bod 27; z 21. júna 2001, Komisia/Írsko, C-30/99, Zb. s. I-4619, bod 32; z 24. októbra 2002, Linhart a Biffl, C-99/01, Zb. s. I-9375, bod 31; z 8. apríla 2003, Pippig Augenoptik, C-44/01, Zb. s. I-3095, bod 55; z 12. februára 2004, Koninklijke KPN Nederland, C-363/99, Zb. s. I-1619, bod 77, a Henkel, C-218/01, Zb. s. I-1725, bod 50; z 9. marca 2006, Matratzen Concord, C-421/04, Zb. s. I-2303, bod 24, a z 19. septembra 2006, Lidl Belgium, C-356/04, Zb. s. I-8501, bod 78.

89 — V tomto zmysle HEINIG, J.: Die AGB-Kontrolle von Gerichtsstandsklauseln – zum Urteil Pannon des EuGH. In: *Europäische Zeitschrift zum Wirtschaftsrecht*. 24/2009, s. 885. Rovnako JOSIPOVIČ, T.: Verbraucherschutz in der Republik Kroatien. In: *Konsumentenschutz in Zentral- und Osteuropa*. Ed. R. WELSER. Wien 2010, s. 72, odkazuje na osobitosť tohto prístupu v judikatúre Súdneho dvora. Podľa odhadu autorky Chorvátsko ako prístupová krajina túto judikatúru zatiaľ neprebralo, keďže vnútroštátne právo stanovuje iba neplatnosť nekalej zmluvnej podmienky. Z tohto dôvodu nie je možné ponechať ju v platnosti, ak si to spotrebiteľ praje.

74. Na základe vyššie uvedeného som dospela k záveru, že praktická účinnosť systému zavedeného smernicou 93/13 nie je dotknutá, pokiaľ vnútroštátny súd nie je povinný *a limine* a *ex offo* rozhodnúť o nezáväznosti nekalej podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere. V tomto rozsahu možno súhlasiť s jednotným názorom všetkých účastníkov konania, že na zabezpečenie ochrany spotrebiteľov pred pohľadávkami, ktoré sú založené na nekalých zmluvných podmienkach, sa ako dostatočné javí, ak sa spotrebiteľovi, proti ktorému bol podaný návrh na vydanie platobného rozkazu, poskytne možnosť, ako je spravidla stanovená v rámci vnútroštátneho konania o platobnom rozkaze, brániť sa prostredníctvom podania námietky. Nezdá sa, že by to predstavovalo porušenie zásady efektivity.

75. Tieto úvahy sa nepochybne týkajú iba *ochrany spotrebiteľa*. Nemožno však ignorovať, že článok 7 ods. 1 smernice 93/13 výslovne vyžaduje zavedenie primeraných a účinných prostriedkov aj „v záujme… subjektov hospodárskej súťaže“. Inými slovami, treba vytvoriť konania, ktoré zohľadňujú *záujmy oboch zmluvných strán* rovnakým spôsobom. V súvislosti s tým treba konštatovať, že presunutím preskúmania prípadnej nekalej povahy na sporové konanie, ktoré sa začína podaním právneho prostriedku, sa zároveň vylúči rozhodnutie vnútroštátneho súdu o nezáväznosti niektorých zmluvných podmienok bez toho, aby mal predajca alebo dodávateľ predtým možnosť vyjadriť sa k tomu. Ako správne uviedla Komisia [90], primeraným spôsobom sa tak splní požiadavka efektívnej právnej ochrany predajcu alebo dodávateľa.

Predbežný záver

76. Treba konštatovať, že zásady ekvivalencie a efektivity nezakazujú, aby bola vnútroštátnemu súdu uložená povinnosť rozhodnúť *a limine* a *ex offo* o nezáväznosti nekalej podmienky, ktorú obsahuje zmluva o spotrebiteľskom úvere. Nepovažujem teda za nevyhnutné obmedziť procesnú autonómiu členských štátov na účely zabezpečenia ochrany spotrebiteľa.

3. Závery

a) Neexistujúca povinnosť vyplývajúca z práva Únie vykonať preskúmanie *ex offo* a *a limine* v rámci konania o platobnom rozkaze

77. Dospievam teda k záveru, že uplatnenie judikatúry vo veci Pénzügyi na vec samu neprichádza do úvahy. Hovorí proti tomu jednak odlišnosť okolností, ktoré sú základom v oboch veciach, predovšetkým procesná situácia [91] – konanie o platobnom rozkaze na rozdiel od sporového konania –, ako aj druh zmluvnej podmienky [92] – vecná zmluvná podmienka na rozdiel od doložky o príslušnosti súdu, ktorou sa vnútroštátny súd zaoberá. Ako ďalší argument v neprospech uplatnenia uvedenej judikatúry na vec samu možno uviesť, že povinnosť rozhodnúť *a limine* a *ex offo* o nezáväznosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, by viedla k zásadnej zmene fungovania konania o platobnom rozkaze [93], ktorá by obmedzila procesnú autonómiu členských štátov bez toho, aby to bolo nevyhnutné na zabezpečenie praktického účinku smernice 93/13 [94]. Z tohto hľadiska treba odpovedať na takúto povinnosť vnútroštátneho súdu vyplývajúcu z práva Únie záporne.

78. Vzhľadom na skutočnosť, že právo Únie takýto postup vnútroštátnemu súdu neprikazuje, nie je v rozpore s právom Únie ani to, keď vnútroštátny súd opomenie *ex offo* a *a limine* rozhodnúť o nezáväznosti podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

90 — Pozri bod 68 písomného vyjadrenia Komisie.

91 — Pozri bod 35 a nasl. týchto návrhov.

92 — Pozri bod 37 a nasl. týchto návrhov.

93 — Pozri bod 48 a nasl. týchto návrhov.

94 — Pozri bod 69 a nasl. týchto návrhov.

b) Právomoc členských štátov prijať prísnejšie ustanovenia

79. Ďalej treba pripomenúť, že smernica 93/12, ako jednoznačne vyplýva z jej dvanásteho odôvodnenia, vykonáva iba čiastočnú a minimálnu harmonizáciu vnútroštátnych právnych predpisov vo vzťahu k nekalým zmluvným podmienkam.[95] Zásadným normatívnym vyjadrením zásady minimálnej harmonizácie je právomoc priznaná článkom 8, ktorá výslovne stanovuje právo členských štátov prijať prísnejšie ustanovenia, zlučiteľné so Zmluvou v oblasti pôsobnosti tejto smernice, aby sa zabezpečila vyššia úroveň ochrany spotrebiteľa. Ako som uviedla vo svojich návrhoch vo veci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tento prístup minimálnej harmonizácie priznáva členským štátom výraznú diskrečnú právomoc[96], ktorú obmedzujú iba všeobecné hranice práva Únie, predovšetkým primárne právo[97]. Vzhľadom na to majú členské štáty v zásade možnosť vo vlastných vnútroštátnych občianskych súdnych poriadkoch stanoviť povinnosť pre svoje súdy *ex offo* a *a limine* preskúmať prípadnú nekalú povahu zmluvnej podmienky v rámci konania o platobnom rozkaze.

C – *O druhej prejudiciálnej otázke*

80. Aby bolo možné vnútroštátnemu súdu poskytnúť užitočnú odpoveď, treba druhú prejudiciálnu otázku preformulovať. Keďže podľa svojho znenia smeruje k tomu, aby Súdny dvor poskytol výklad článku 83 RDL 1/2007 so zreteľom na článok 6 ods. 1 smernice 93/13 a článok 2 smernice 2009/22, ktorý je v súlade so smernicou, musela by byť pre neexistenciu predmetu prístupného výkladu[98] vyhlásená za neprípustnú.

81. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdnemu dvoru neprináleží, aby v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ posudzoval súlad vnútroštátneho práva s právom Únie ani vykladal vnútroštátneho právo. Súdnemu dvoru však prináleží právomoc poskytnúť vnútroštátnemu súdu usmernenia pri výklade práva Únie s cieľom umožniť mu posúdiť otázku súladu na účely rozhodnutia vo veci samej.[99] Na tento účel musí zo všetkých údajov vnútroštátneho súdu, najmä z odôvodnenia predloženia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vypracovať tie prvky týkajúce sa práva Únie, ktoré si s prihliadnutím na predmet sporu vyžadujú výklad.[100]

82. Druhú prejudiciálnu otázku treba chápať tak s prihliadnutím na problematiku veci samej uvedenú v uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálne konanie, ako aj na prvú prejudiciálnu otázku („neplatnosť a *zmena* podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere“) v tom zmysle, že vnútroštátny súd v zásade žiada o výklad článku 6 ods. 1 smernice 93/13. Chce sa totiž dozvedieť, či vzhľadom na právny následok nezáväznosti nekalej zmluvnej podmienky pre spotrebiteľa stanovený v tomto ustanovení smernice má právomoc nahradiť zmluvnú podmienku, ktorej nekalá povaha bola zistená, inou podmienkou, ktorú nepovažuje za nekalú.

83. Odpoveď na túto otázku podľa môjho názoru vyplýva tak zo znenia, ako aj z účelu právnej úpravy článku 6 ods. 1 smernice 93/13.

95 — Pozri rozsudok z 3. júna 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, Zb. s. I-4785, body 28 a 29.

96 — Pozri návrhy, ktoré som predniesla 29. októbra 2009 vo veci Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 95, bod 86).

97 — Členské štáty sú povinné pri vykonávní možnosti, ktorú im priznáva článok 8 smernice, zohľadniť všeobecné hranice práva Únie. Pod tým sa rozumie primárne právo vrátane základných slobôd, ako aj ostatné sekundárne právo (pozri KAPNOPOULOU, E.: *Das Recht der missbräuchlichen Klausel in der Europäischen Union*. Tübingen 1997, s. 163).

98 — Pozri NEISSER, H., VERSCHRAEGEN, B.: *Die Europäische Union – Anspruch und Wirklichkeit*. Wien 2001, s. 297, bod 14.103; KOENIG, C., PECHSTEIN, M., SANDER, C.: *EU-/EG-Prozessrecht*. 2. vyd. Tübingen 2002, s. 401, bod 767; LEANERTS, K., ARTS, D., MASELIS, I.: *Procedural Law of the European Union*. 2. vyd. London 2006, s. 174 a nasl.

99 — Pozri rozsudky z 2. decembra 1964, Dingemans, 24/64, Zb. s. 1259; z 1. decembra 1965, Dekker, 33/65, Zb. s. 1111; z 22. marca 1972, Merluzzi, 80/71, Zb. s. 175; z 15. decembra 1993, Hünermund a i., C-292/92, Zb. s. I-6787, bod 8; z 23. marca 2006, Enirisorse, C-237/04, Zb. s. I-2843, bod 24; z 31. januára 2008, Centro Europa 7, C-380/05, Zb. s. I-349, body 49 a 50, a zo 16. decembra 2008, Michaniki, C-213/07, Zb. s. I-9999, bod 51.

100 — Pozri rozsudky z 18. novembra 1999, Teckal, C-107/98, Zb. s. I-8121, bod 34; z 22. júna 2000, Marca Mode, C-425/98, Zb. s. I-4861, bod 21, a z 10. mája 2001, Agorà a Excelsior, C-223/99 a C-260/99, Zb. s. I-3605, bod 24.

84. Na úvod treba konštatovať, že smernica 93/13 výslovne nestanovuje „nahradenie“ nekalých podmienok ani príslušnú právomoc súdu. Namiesto toho sa článok 6 ods. 1 smernice obmedzuje na stanovenie právneho následku „nezáväznosti“ takýchto podmienok pre spotrebiteľa. [101] Vyplýva to aj z dvadsiateho prvého odôvodnenia. Táto požiadavka je vo svojom rozsahu pre členské štáty kogentná, takže neumožňuje odchýlky. Účel článku 6 ods. 1 smernice musí aj v rámci prebratia do vnútroštátneho práva viesť ku kogentnému a zmluvne neodstrániteľnému právnemu následku nezáväznosti.

85. Ďalej treba konštatovať, že článok 6 ods. 1 smernice stanovuje, že zmluva po konštatovaní nezáväznosti nekalej podmienky musí byť pre obe strany „*podľa týchto podmienok* naďalej záväzná“, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok. Dvadsiate prvé odôvodnenie v tomto smere uvádza, že „zmluva má byť naďalej záväzná pre zmluvné strany *za týchto podmienok*“. Právna úprava článku 6 ods. 1 smernice sa má chápať tak, že zmluva musí po odstránení nekalých podmienok naďalej existovať v nezmenenej podobe, pokiaľ je to právne možné, čo už z hľadiska pojmov vylučuje akékoľvek nahradenie podmienok, resp. zmenu zmluvy.

86. Ak sa ďalej presnejšie zameriame na účel právnej úpravy článku 6 ods. 1 smernice, možno nájsť ďalšie argumenty v neprospech právomoci vnútroštátneho súdu meniť zmluvnú podmienku. Ako už bolo uvedené, cieľom rozhodnutia o nezáväznosti nekalých podmienok vnútroštátnym súdom je zabrániť tomu, aby takéto podmienky ostali pre spotrebiteľa záväzné. Zároveň sa tým poslúži aj ďalšiemu dlhodobému cieľu smernice 93/13, ktorým je zabrániť uplatňovaniu nekalých zmluvných podmienok v obchodnom vzťahu, ako vyplýva z článku 7 ods. 1 smernice. Na tento účel používa smernica 93/13, ako výslovne tvrdí Súdny dvor vo svojej judikatúre, odstrašujúci účinok, ktorý vychádza zo súdneho preskúmania prípadnej nekalej povahy vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi. [102]

87. Aby bolo možné zistiť, či zmena zmluvy prostredníctvom nahradenia dotknutej nekalej zmluvnej podmienky inou, ako sa to udialo vo veci samej, je v rozpore s požiadavkami smernice 93/13, treba preskúmať, či je táto zmena spôsobilá výrazne obmedziť odstrašujúci účinok, ktorý prináša preskúmanie prípadnej nekalej povahy. Znamenalo by to totiž, že by už nebol zabezpečený praktický účinok smernice, čo by odporovalo zákazu zmariť ciele smernice prostredníctvom vykonávacích aktov členských štátov, vyplývajúcemu z práva Únie.

88. Takáto zmena zmluvy vedie k tomu, že sa výrazne zníži riziko predajcu alebo dodávateľa z používania nekalý zmluvných podmienok v obchodnom vzťahu. Zatiaľ čo sa predajca alebo dodávateľ musí prípadne obávať, že preňho v dôsledku konštatovania nezáväznosti podmienky ostane za určitých okolností nevýhodnejšia zmluva naďalej záväzná, zmena vo vyššie uvedenom zmysle vedie v konečnom dôsledku k tomu, že sa zmluvné podmienky uvedú do zákonného, a tým pre predajcu alebo dodávateľa prijateľného stavu. [103] Ale aj v prípadoch, v ktorých by nekalá povaha jednej alebo viacerých podmienok viedla k neúčinnosti celej zmluvy, sa predajca alebo dodávateľ môže spoľahnúť na to, že si zmluva predsa len zachová účinnosť, čo za určitých okolností nemôže byť v záujme spotrebiteľa. Vyhliadka odstránenia dôvodov pre neúčinnosť zmluvy, ako aj prehľadnosť rizika pre predajcu alebo dodávateľa by mohli mať opačný účinok, než aký si prial tvorca smernice. Naopak, predajcu alebo dodávateľa by mohli podnietiť k tomu, aby jednoducho „pokúšal šťastie“ a do zmluvy zaradil čo najväčšie množstvo nekalých podmienok v nádeji, že vnútroštátny súd väčšinu z nich prehliadne. Ako správne

101 — Pozri KAPNOPOULOU, E.: c. d., s. 151, ktorá tiež poukazuje na to, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v zásade nestanovuje „nahradenie“ nekalých podmienok. Naopak, so zmluvou treba zaobchádzať tak, ako keby nekalé zaťaženie spotrebiteľa nebolo nikdy napísané.

102 — Pozri bod 30 týchto návrhov.

103 — V tejto súvislosti treba zohľadniť úvahy, ktoré uviedol generálny advokát Tizzano v bode 80 návrhov, ktoré predniesol 22. septembra 2005 vo veci Ynos (C-302/04, rozsudok z 10. januára 2006, Zb. s. I-371). Ako v nich pripomenul, „smernica totiž sleduje skôr *vyváženie zmluvného postavenia spotrebiteľa* tým, že zabraňuje tomu, aby bol viazaný nekalou podmienkou, ako ochranu zmluvnej slobody zmluvných strán a ešte menej ochranu *predajcu alebo dodávateľa*, ktorý by naopak mohol mať záujem na tom, aby sa oslobodil od povinností zo zmluvy, ktorá je pre neho po vyvážení menej výhodná“. Z tohto hľadiska by zmena zmluvy v konečnom dôsledku slúžila iba záujmom predajcu alebo dodávateľa, čo podľa názoru generálneho advokáta nie je cieľom smernice 93/13.

poznamenala Komisia [104], predajca alebo dodávateľ by tento právny stav mohol v konečnom dôsledku považovať za výzvu, najmä ak pri pokuse presadiť svoje podmienky voči spotrebiteľovi nemá čo stratiť. Tieto príklady ukazujú, že možnosť neskoršej zmeny zmluvy súdom by nielen obmedzila odstrašujúci účinok, ktorý vyplýva z článku 6 smernice, ale dokonca by mala opačný účinok. Zmarili by sa tým ciele smernice 93/13.

89. Vzhľadom na toto zistenie treba vychádzať z toho, že praktický účinok smernice 93/13 je obmedzený. V dôsledku toho treba na prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice je v rozpore s vnútroštátnou právnou úpravou, akou je článok 83 RDL 1/2007, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje nahradiť nekalú zmluvnú podmienku inou, ktorú za nekalú nepovažuje. [105] Vnútroštátnemu súdu prináleží túto vnútroštátnu právnu úpravu vykladať a uplatňovať v súlade so smernicou. Pri uplatnení vnútroštátneho práva ho musí vnútroštátny súd vykladať čo najväčšmi v zmysle znenia a cieľov tejto smernice, aby sa dosiahol ňou sledovaný výsledok, ako aj súlad s článkom 288 ods. 3 ES. [106]

## D – *O tretej prejudiciálnej otázke*

90. Vnútroštátny súd chce ďalej zistiť, či možno *ex offo* a *a limine* vylúčiť súdne preskúmanie, ak sa uvedú jednoznačné údaje o určitých aspektoch zmluvy o úvere, ako ich stanovuje konanie o európskom platobnom rozkaze. Vnútroštátny súd tým má na mysli právnu úpravu článku 7 nariadenia č. 1896/2006 o európskom platobnom rozkaze, podľa ktorého musí návrh na vydanie európskeho platobného rozkazu obsahovať niekoľko informácií, ktoré jednotlivo uvádza odsek 2. V tejto súvislosti vytvára vnútroštátny súd domnienku, že stanovenie určitých obsahových požiadaviek môže za určitých okolností kompenzovať neexistenciu možnosti preskúmania *a limine*. [107] Dôvodom pre tieto úvahy je zrejme skutočnosť, že podľa informácií vnútroštátneho súdu španielske právo práve takéto údaje nevyžaduje.

91. Napokon však ostáva samotný zámer prejudiciálnej otázky nejasný. Otázku by bolo možné, ako navrhuje Španielska vláda a Komisia [108], jednak považovať za hypotetickú, a teda podľa judikatúry Súdneho dvora napokon aj za neprípustnú v rozsahu, v akom smeruje k výkladu nariadenia č. 1896/2006, najmä ak vo veci samej ide o vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze, ktoré podlieha ustanoveniam španielskeho Občianskeho súdneho poriadku. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pokiaľ sa otázky položené vnútroštátnymi súdmi týkajú výkladu ustanovenia práva Spoločenstva, Súdny dvor má v zásade povinnosť rozhodnúť [109], s výnimkou prípadu, ak je zjavné, že cieľom návrhu na začatie prejudiciálneho konania je to, aby Súdny dvor rozhodol o vykonštruovanom spore alebo aby sa vyjadril k všeobecným alebo hypotetickým otázkam, ak požadovaný výklad práva Spoločenstva vôbec nesúvisí so skutočnosťou či s predmetom sporu alebo ak Súdny dvor nemá k dispozícii dostatočné informácie o skutkových alebo právnych okolnostiach, ktoré by mu umožnili užitočným spôsobom odpovedať na položené otázky. [110]

104 — Pozri bod 55 písomných pripomienok Komisie.

105 — Pozri PFEIFFER, T., v *Das Recht der Europäischen Union – Kommentar*. Ed. E. GRABITZ, M. HILF. Zv. IV, A5, článok 6, bod 7, s. 2, ktorý považuje „redukciu so zachovaním platnosti“, t. j. zachovanie nekalej zmluvnej podmienky s obsahom, ktorý ešte možno považovať za prípustný, spravidla za nezlučiteľnú so smernicou 93/13.

106 — Pozri rozsudok z 9. marca 2004, Pfeiffer, C-397/01 až C-403/01, Zb. s. I-8835, bod 113.

107 — Pozri bod 4.2 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

108 — Pozri bod 72 písomného vyjadrenia Komisie a bod 41 písomného vyjadrenia španielskej vlády.

109 — Pozri okrem iného rozsudky z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 38; z 22. mája 2003, Korhonen a i., C-18/01, Zb. s. I-5321, bod 19; z 5. februára 2004, Schneider, C-380/01, Zb. s. I-1389, bod 21; z 19. apríla 2007, Asemfo, C-295/05, Zb. s. I-2999, bod 30, a z 23. apríla 2009, VTB-VAB, C-261/07 a C-299/07, Zb. s. I-2949, bod 32.

110 — Pozri okrem iného rozsudky zo 16. decembra 1981, Foglia/Novello, 244/80, Zb. s. 3045, bod 18; z 15. júna 1995, Zabala Erasun a i., C-422/93 až C-424/93, Zb. s. I-1567, bod 29; z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 61; z 12. marca 1998, Djabali, C-314/96, Zb. s. I-1149, bod 19; PreussenElektra, už citovaný v poznámke pod čiarou 109, bod 39; Schneider, už citovaný v poznámke pod čiarou 109, bod 22; z 1. apríla 2008, Gouvernement de la Communauté française a Gouvernement wallon, C-212/06, Zb. s. I-1683, bod 29, a VTB-VAB, už citovaný v poznámke pod čiarou 109, bod 33.

92. Hypotetická povaha prejudiciálnej otázky, ktorá sa natíska na prvý pohľad, však odpadá, ak sa táto otázka s prihliadnutím na ďalšie úvahy vnútroštátneho súdu chápe tak, že sa v nej žiada o informáciu, aké požiadavky možno vyvodiť z nariadenia č. 1896/2006 vzhľadom na obsah návrhu na vydanie vnútroštátneho platobného rozkazu. Z uznesenia o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž vyplýva, že vnútroštátny súd uvažuje o „obdobnom uplatnení" nariadenia č. 1896/2006. Obdobné uplatnenie právnej úpravy článku 7 nariadenia č. 1896/2006 by však v konečnom dôsledku viedlo k harmonizácii vnútroštátneho procesného práva, čo nebol zámer normotvorcu Únie. Ako totiž vyplýva z odôvodnenia 10 nariadenia, „konanie zavedené týmto nariadením [by malo] slúžiť ako *doplnkový a voliteľný prostriedok* pre navrhovateľa, ktorý si naďalej môže zvoliť konanie podľa vnútroštátneho práva". Koncept konania o európskom platobnom rozkaze vyvinutý normotvorcom Únie ako dodatočné a fakultatívne konanie na účely cezhraničného vymáhania nesporných peňažných pohľadávok dokazuje, že zámerom vnútroštátnych a európskych konaní bola ich paralelná existencia.[111] Vzťah nariadenia k vnútroštátnemu právu ujasňuje ďalej druhá veta, z ktorej výslovne vyplýva, že „toto nariadenie nemá *ani nahradiť ani harmonizovať* mechanizmy na vymáhanie nesporných peňažných pohľadávok stanovené podľa vnútroštátneho práva". V dôsledku toho z nariadenia č. 1896/2006 nevyplývajú žiadne záväzné požiadavky[112] v súvislosti s tým, aký obsah má mať návrh na vydanie vnútroštátneho platobného rozkazu.

93. Bez ohľadu na to odpoveď na tretiu prejudiciálnu otázku vyplýva už z mojich úvah o prvej a druhej prejudiciálnej otázke. Podľa nich právo Únie nezaväzuje členské štáty, aby vo svojich vnútroštátnych právnych poriadkoch stanovili preskúmanie prípadnej nekalej povahy zmluvných podmienok v rámci konania o platobnom rozkaze *ex offo* a *a limine*. Môžu to však v záujme ochrany spotrebiteľa nariadiť na základe oprávnenia uvedeného v článku 8 smernice 93/13.

## E – *O štvrtej a piatej prejudiciálnej otázke*

94. Pochybnosti existujú, aj pokiaľ ide o potrebu odpovedať na štvrtú prejudiciálnu otázku. V rozsahu, v akom smeruje k výkladu smernice 2008/48, totiž treba upozorniť na okolnosť, že táto smernica nie je z časového hľadiska uplatniteľná na skutkový stav vo veci samej. Prijatá bola 23. apríla 2008 a účinnosť nadobudla 11. júna 2008, pričom lehota na jej prebratie do vnútroštátneho práva uplynula 12. mája 2010. Predmetná zmluva o úvere však bola uzatvorená už pred 28. májom 2007, t. j. z časového hľadiska ešte pred nadobudnutím účinnosti smernice 2008/48.

95. Smernica 2008/48 síce stanovuje prechodné opatrenia, treba však zohľadniť článok 30 smernice, podľa ktorého sa výslovne nevzťahuje na zmluvy o úvere, ktoré sú platné v čase nadobudnutia účinnosti vnútroštátnych vykonávacích opatrení. Z tejto právnej úpravy sú vyňaté výlučne články 11, 12, 13 a 17, ako aj článok 18 ods. 1 druhá veta a článok 18 ods. 2, podľa ktorých členské štáty zabezpečia, aby sa vzťahovali „aj na otvorené zmluvy o úvere, ktoré sú platné v čase nadobudnutia účinnosti vnútroštátnych vykonávacích opatrení". Nepatria tam však článok 5 ods. 1 písm. l) a m) a článok 6, ako ani článok 10 ods. 2 písm. l), ukladajúce veriteľovi určité informačné povinnosti, ktoré musí spotrebiteľovi poskytnúť pred uzatvorením zmluvy a ktoré sú práve predmetom prejudiciálnej otázky. Pri pokuse poskytnúť vnútroštátnemu súdu predsa len užitočnú odpoveď tým, že sa

111 — Ako vyplýva z článku 1 ods. 2 nariadenia č. 1896/2006, navrhovateľ má možnosť „pri uspokojovaní pohľadávky využiť iné konanie dostupné podľa práva členského štátu alebo práva Spoločenstva". Z toho vyvodzuje GRUBER, U.: c. d., s. 279, bod 21, záver, že nariadenie nemá prednosť pred existujúcim vnútroštátnym konaním na zistenie skutočností a konaním o platobnom rozkaze. Veriteľ môže teda alternatívne ku konaniu podľa nariadenia využiť aj existujúce vnútroštátne konanie o platobnom rozkaze. Pokiaľ vnútroštátne konania o platobnom rozkaze vedie k získaniu titulu, môže si veriteľ podľa nariadenia č. 805/2004 nechať tento titul potvrdiť ako európsky exekučný titul a v ďalších členských štátoch žiadať o vykonanie exekúcie bez toho, aby bolo potrebné predchádzajúce vyhlásenie vykonateľnosti.

112 — Záväzné požiadavky s určitosťou nemožno vyvodiť z nariadenia č. 1896/2006. Nemožno však ignorovať, že konanie o európskom platobnom rozkaze má byť podľa vôle normotvorcu Únie z dôvodu svojej efektivity vzorovým konaním (pozri HESS, B.: c. d., s. 139, § 4, bod 23).

nezohľadní smernica 2008/48, ale jej predchodkyňa, smernica 87/102, ktorá je z časového hľadiska uplatniteľná, tiež dochádza k neprekonateľným ťažkostiam, keďže táto druhá smernica neobsahovala predpisy, ktoré zodpovedajú uvedeným ustanoveniam smernice 2008/48. Výklad smernice 87/102 teda nie je spôsobilý poskytnúť odpoveď na otázky vnútroštátneho súdu.

96. Vzhľadom na skutočnosť, že štvrtá prejudiciálna otázka nevykazuje žiadnu súvislosť so sporom vo veci samej, netreba na ňu odpovedať. Vnútroštátny súd napriek tomu treba upozorniť na neexistujúcu časovú uplatniteľnosť smernice 2008/48.

97. Pokiaľ ide o piatu prejudiciálnu otázku, na úvod sa zdá potrebné poukázať na chybu, ktorej sa očividne dopustil vnútroštátny súd pri formulácii tejto otázky. Vzhľadom na to, že uvedené ustanovenia nevykazujú žiadnu súvislosť s uvedeným predmetom právnej úpravy, treba, ako správne uviedla Komisia [113], vychádzať z toho, že vnútroštátny súd skôr odkazuje na článok 6 ods. 2 a článok 7 smernice 87/102. Právo na informácie, ako aj zásada zákazu protiprávneho obohatenia sú totiž zakotvené v smernici 87/102, a nie v smernici 2008/48, ktorú uvádza vnútroštátny súd.

98. Vychádzajúc zo správnosti tejto domnienky, následne treba preskúmať, či možno prejudiciálnu otázku vzhľadom na konkrétnu problematiku sporu vo veci samej považovať aj za relevantnú pre rozhodnutie.

99. V súvislosti s tým treba konštatovať, že v uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania nič nenasvedčuje, že by v spore vo veci samej išlo o problematiku týkajúcu sa povinnosti veriteľa upravenej v článku 6 ods. 2 smernice 87/102, a to „informovať spotrebiteľa o akýchkoľvek zmenách ročnej úrokovej sadzby alebo zodpovedajúcich poplatkov ihneď, ako sa vyskytnú“. Bez ohľadu na to sa táto povinnosť podľa článku 6 ods. 1 smernice 87/102 týka iba zmlúv medzi úverovou či finančnou inštitúciou a spotrebiteľom na poskytnutie úveru formou zálohy na bežný účet. Keďže sa zdá, že predmetná zmluva o úvere na základe poskytnutých informácií o skutkovom stave nepatrí do tejto kategórie zmlúv o úvere, na rozhodnutie sporu vo veci samej nie je potrebný výklad článku 6 ods. 2 smernice 87/102.

100. Rovnako výklad článku 7 smernice 87/102 sa javí ako nerelevantný na rozhodnutie vo veci samej. Toto ustanovenie smernice zaväzuje členské štáty „v prípade úveru poskytnutého na nákup tovaru určiť podmienky, za ktorých môže byť zmenené vlastníctvo k tovaru, najmä ak spotrebiteľ nedal svoj súhlas“. Okrem toho stanovuje, že členské štáty „zabezpečia, že kde veriteľ získa späť vlastníctvo k tovaru, účet medzi týmito stranami bude vyrovnaný, aby sa zaistilo, že zmena vlastníctva nepovedie k akémukoľvek protiprávnemu obohateniu“. V uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania však nič nenasvedčuje, že by vo veci samej išlo o problém v súvislosti s vrátením tovaru veriteľovi. Existuje možnosť, že vnútroštátny súd odkazuje na prípad, ktorý by mohol nastať, že predajca alebo dodávateľ vzhľadom na porušenie zmluvných povinností spotrebiteľom mohol požadovať splatenie úveru, pričom by v takomto prípade vznikla otázka, či by mal aj nárok na úroky z omeškania považované za nekalé. To by bolo možné inak považovať za protiprávne obohatenie. V uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania nič nenasvedčuje, že by návrh na začatie prejudiciálneho konania smeroval k ujasneniu tejto otázky.

101. Na základe vyššie uvedeného som dospela k záveru, že na štvrtú a piatu prejudiciálnu otázku nie je potrebné odpovedať.

113 — Pozri bod 77 písomného vyjadrenia Komisie.

F – *O šiestej prejudiciálnej otázke*

102. Svojou šiestou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd chce v podstate dozvedieť, či treba článok 11 ods. 1 smernice 2005/29 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd môže *ex offo* rozhodnúť o nekalej povahe obchodnej praktiky, ktorá spočíva v zaradení podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania do textu zmluvy.

103. Toto ustanovenie smernice, ktoré uviedol vnútroštátny súd vo svojej prejudiciálnej otázke, stanovuje všeobecný cieľ, ktorý členské štáty musia dosiahnuť prostredníctvom legislatívneho konania. Zámerom je v záujme spotrebiteľov zabezpečiť „existenciu vhodných a účinných prostriedkov na boj proti nekalým obchodným praktikám s cieľom vynútiť súlad s ustanoveniami tejto smernice“. Tieto prostriedky zahŕňajú právne predpisy, ktoré umožňujú postupovať proti takýmto nekalým obchodným praktikám súdnou cestou a/alebo začať konanie pred administratívnym orgánom, ktorý je príslušný rozhodnúť o sťažnosti alebo začatí vhodného súdneho konania. Treba teda konštatovať, že smernica 2005/29 umožňuje na účely boja proti nekalým obchodným praktikám začať súdne, ako aj administratívne konanie na vnútroštátnej úrovni.

104. Na účely prejudiciálneho konania je relevantný iba prvý variant, keďže uvedené právne otázky sa vzťahujú na vnútroštátne konania o platobnom rozkaze pred vnútroštátnym súdom. V tejto súvislosti treba konštatovať, že článok 11 ods. 2 smernice 2005/29 priznáva súdom členských štátov rozsiahle právomoci, ktoré sú v ňom uvedené v základných črtách. Tieto právomoci okrem iného zahŕňajú vydanie súdnych zákazov nekalých obchodných praktík, nariadenie predbežných opatrení, ako aj nariadenie opatrení na odstránenie následkov tohto druhu obchodných praktík.

105. Podľa jednoznačného znenia tohto ustanovenia smernice musia byť príslušné právomoci zverené *členskými štátmi v priebehu prebratia smernice*, pričom musia dodržať určité minimálne požiadavky vyplývajúce z práva Únie.[114] Pri preberaní smernice majú navyše širokú diskrečnú právomoc.[115] Hoci smernica 2005/29 úplne harmonizuje pravidlá týkajúce sa nekalých obchodných praktík podnikov voči spotrebiteľom[116], nestanovuje procesné nástroje na boj proti tomuto druhu obchodných praktík. Pokiaľ ide opäť o otázku priamej uplatniteľnosti smernice 2005/29, na ktorú vnútroštátny súd naráža prostredníctvom odkazu na očividne nevykonané prebratie smernice 2005/29 Španielskom, z uvedených zistení podľa môjho názoru vyplýva, že to nie je výslovne stanovené ani sa nezdá, že by takáto možnosť bola zamýšľaná podľa účelu smernice 2005/29. Ako argument proti nediferencovanej priamej uplatniteľnosti ustanovení smernice 2005/29 vnútroštátnymi súdmi možno uviesť, že z článku 11 ods. 1 práve vyplýva, že vykonanie smernice zaručia až konania, ktoré musia členské štáty zaviesť. Vytvorenie vhodných prostriedkov na boj proti nekalým obchodným praktikám sa tak ukazuje ako nevyhnutná podmienka pre vymožiteľnosť cieľov smernice na vnútroštátnej úrovni.[117]

106. Bez ohľadu na výsledok tohto výkladu treba v súvislosti s relevantnosťou na rozhodnutie konštatovať, že v uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania nič nenasvedčuje, že by vnútroštátny súd rozhodujúci na prvom stupni považoval zmluvnú podmienku týkajúcu sa úrokov z omeškania, o ktorej sa vyjadril, že je nekalá, zároveň za nekalú obchodnú praktiku v zmysle

114 — Pozri STUYCK, J.: Enforcement of consumer rights and legal redress for consumers in the EU: An institutional model. In: *New frontiers of consumer protection*. Ed. F. CAFAGGI, H.-W. MICKLITZ. Oxford 2009, s. 72 a nasl., ktorý upozorňuje jednak na právomoc členských štátov voľne upraviť možnosti vymožiteľnosti práva na vnútroštátnej úrovni, jednak na okolnosť, že smernica 2005/29 stanovuje určité minimálne štandardy vyplývajúce z práva Únie, ktoré musia členské štáty bezpodmienečne dodržať.

115 — Pozri STOLZE, C.: *Harmonisierung des Lauterkeitsrechts in der EU – Unter besonderer Berücksichtigung der Sanktionssysteme*. Hamburg 2010, s. 158, ktorý zastáva názor, že pružné znenie smernice 2005/29 členským štátom pri preberaní právnej úpravy týkajúcej sa vymožiteľnosti práva v zmysle článku 11 a nasl. priznáva širokú mieru diskrečnej právomoci.

116 — Pozri rozsudok z 9. novembra 2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, Zb. s. I-10909, bod 27.

117 — V tomto zmysle ABBAMONTE, G.: The Unfair Commercial Practices Directive and its General Prohibition. In: *The Regulation of Unfair Commercial Practices under EC Directive 2005/29*. Oxford 2007, s. 30, ktorý poukazuje na to, že smernica 2005/29 síce úplne harmonizuje hmotné právo členských štátov v oblasti práva nekalej hospodárskej súťaže, ale nie prostriedky na boj proti nekalým obchodným praktikám. Vyplýva z toho, že členské štáty organizujú svoje systémy vymožiteľnosti práva, označujú fyzické osoby a združenia, ktoré sa podľa smernice môžu dovolávať právnej ochrany, a musia stanoviť sankcie za porušenia smernice. Autor zdôrazňuje, že efektívna vymožiteľnosť práva je nevyhnutná na využitie celého potenciálu smernice.

smernice 2005/29. Vnútroštátny súd, ktorý ako prvý položil otázku uplatniteľnosti smernice 2005/29 na vec samu, uvádza iba *„prípadnú* nekalú obchodnú praktiku“ [118] bez toho, aby predložil dôvody pre takúto domnienku. Na základe celkovej súvislosti možno prípadne vychádzať z toho, že nekalá povaha obchodnej praktiky podľa názoru vnútroštátneho súdu spočíva v stanovení príliš vysokej sadzby úrokov z omeškania. Príliš stručné úvahy v uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania však neumožňujú s určitosťou zistiť, či vnútroštátny súd vôbec vykonal posúdenie skutkového stavu v súlade s ustanoveniami smernice. Z toho vyplýva, že žiadosť o výklad smernice 2005/29 nemá súvislosť so sporom vo veci samej. Z tohto hľadiska treba, ako tvrdia aj účastníci konania, vychádzať z čisto hypotetickej povahy prejudiciálnej otázky. V dôsledku toho navrhujem, aby Súdny dvor vyhlásil aj šiestu prejudiciálnu otázku za neprípustnú.

## VII – Návrh

107. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky, ktoré položil Audiencia Provincial de Barcelona, odpovedal takto:

1. Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že nezaväzuje vnútroštátny súd, aby v rámci konania o platobnom rozkaze *ex offo* a *a limine* rozhodol o nezáväznosti podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere, pokiaľ možno posúdenie prípadnej nekalej povahy tejto podmienky podľa vnútroštátneho procesného práva presunúť na sporové konanie, ktoré sa začne na základe právneho prostriedku podaného dlžníkom, v rámci ktorého má vnútroštátny súd možnosť zadovážiť si potrebné právne a skutkové podklady na vykonanie takéhoto posúdenia.

2. Článku 6 ods. 1 smernice 93/13 odporuje vnútroštátna právna úprava, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje zmeniť spotrebiteľskú zmluvu v tom zmysle, že nekalú zmluvnú podmienku nahradí inou, ktorú nepovažuje za nekalú.

3. Ustanovenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze, nie sú uplatiteľné na vnútroštátne konania o platobnom rozkaze.

118 — Pozri nadpis 7 („La *posible* práctica desleal de la entidad bancaria“) v uznesení o predložení návrhu na začatie prejudiciálneho konania.